

Riksdagens protokoll 1996/97:18

Torsdagen den 24 oktober

Protokoll
1996/97:18

Kl. 12.00 – 13.33
14.00 – 15.57

Parentation

Parentation

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade kammarledamöter! För en kort stund sedan nåddes vi av beskedet att före talmannen Henry Allard i går stilla insomnade. Hans sista officiella framträdande i livet var när han för ett och ett halvt år sedan medverkade i 25-årsjubileet av enkammarriksdagen här i riksdagen.

Henry Allard föddes i Örebro 1911 och började arbeta redan som fjortonåring. Hans liv spänner över en tid då Sverige omvandlades från ett underutvecklat land utan rösträtt för alla medborgare till ett modernt välfärdssamhälle. Också Henry Allards politiska liv speglar denna omvälvande utveckling under detta sekel. Han invaldes som ledamot av andra kammaren för Örebro län år 1943, efter att ha verkat i kommunalpolitiken.

Henry Allard gjorde också en mycket betydelsefull insats inom folk- rörelserna, inte minst inom idrottsrörelsen. Det kommunala och landstingskommunala engagemanget och uppdragen kunde Henry Allard, som brukligt på den tiden, behålla vid sidan av riksdagsledamotsuppgiften. Under tiden som ledamot av andra kammaren var Henry Allard bl.a. verksam inom bevillningsutskottet och utrikesutskottet.

Henry Allard personifierar en viktig epok i riksdagens historia. Han gjorde sitt inträde i andra kammaren vid endast 32 års ålder. När han 1968 valdes till talman i andra kammaren hade han 25 års erfarenhet av riksdagsarbetet.

Under den viktiga förberedelse tiden inför skiftet till enkammarssystemet spelade han en avgörande roll för att vi fick en så smidig övergång till nya parlamentariska verksamhetsformer och så goda lösningar när det gällde nya lokaler och en ny administrativ organisation. Här kom Henry Allards bästa sidor till sin rätt. Hans förmåga att med en kombination av fasthet, envishet och vänlighet driva igenom goda lösningar har riksdagen anledning att känna stor tacksamhet för.

Henry Allard blev enhälligt vald till talman i den nya enkammarriksdagen, och han fungerade som sådan under de tre första valperioderna till i oktober 1979. Det fanns förtroende för Henry Allard som talman, och det finns anledning att notera att han alltid blev enhälligt vald, oavsett vilka partier som hade majoritet i kammaren.

Henry Allard fick under sin tid som den nya riksdagens talman delta i många viktiga beslut. Det kanske viktigaste var beslutet om en ny rege

ringsform och en ny riksdagsordning som trädde i kraft den 1 januari 1975.

På samma skickliga sätt som han lotsade in riksdagen i nya former år 1971 ledde han arbetet när det gällde introduktionen av den nya konstitutionen.

Vi hedrar Henry Allards livsgärning med en stunds tystnad och tack-samhet.

1 § Val till Nordiska rådets svenska delegation

Företogs val av 20 ledamöter och 20 suppleanter till Nordiska rådets svenska delegation. Valberedningen hade enhälligt godkänt gemensamma listor för valen av ledamöter och suppleanter till Nordiska rådets svenska delegation.

Sedan en promemoria innehållande de gemensamma listorna delats ut och godkänts av kammaren befanns följande ledamöter, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på respektive listor, valda för 1996/97 års riksmöte:

ledamöter

Per Olof Håkansson (s)
Anita Johansson (s)
Carl Bildt (m)
Berit Oscarsson (s)
Nils T Svensson (s)
Sten Svensson (m)
Birthe Sörestedt (s)
Olof Johansson (c)
Reynoldh Furustrand (s)
Arne Andersson (m)
Elver Jonsson (fp)
Kaj Larsson (s)
Charlotta L Bjälkebring (v)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Marianne Samuelsson (mp)
Berit Löfstedt (s)
Widar Andersson (s)
Chris Heister (m)
Ingrid Näslund (kd)

suppleanter

Sven Hulterström (s)
Sinikka Bohlin (s)
Henrik Landerholm (m)
Håkan Strömberg (s)
Marianne Carlström (s)
Göthe Knutson (m)

Eva Johansson (s)
Marianne Andersson (c)
Björn Kaaling (s)
Göte Jonsson (m)
Anne Wibble (fp)
Carin Lundberg (s)
Gudrun Schyman (v)
Per Erik Granström (s)
Christel Anderberg (m)
Barbro Johansson (mp)
Ingibjörg Sigurdsdóttir (s)
Pär Nuder (s)
Göran Lennmarker (m)
Alf Svensson (kd)

Prot. 1996/97:18
24 oktober

2 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet

Andre vice talmannen meddelade att på grund av uppkomna vakanser hade Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp anmält Gunnar Hökmark som ledamot i kulturutskottet efter Stig Bertilsson och Elizabeth Nyström som suppleant i kulturutskottet efter Gunnar Hökmark.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i kulturutskottet
Gunnar Hökmark (m)

suppleant i kulturutskottet
Elizabeth Nyström (m)

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 23 oktober

SfU3 underhållsstöd till barn till särlevande föräldrar

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

281 för utskottet

21 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 67 m, 24 c, 18 v, 16 mp, 10 kd

För res. 1: 21 fp

Frånvarande: 15 s, 13 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 2 (utredning om avskaffande av underhållsstödet på sikt)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

224 för utskottet

66 för res. 2

11 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 24 c, 10 fp, 18 v, 16 mp, 10 kd

För res. 2: 66 m

Avstod: 11 fp

Frånvarande: 15 s, 14 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 4 (vårdnadshavarens ekonomi)

1. utskottet

2. res. 4 (c, kd)

3. res. 5 (mp)

Förberedande votering:

36 för res. 4

16 för res. 5

247 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

170 för utskottet

47 för res. 4

84 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 2 c, 4 fp, 18 v

För res. 4: 21 c, 16 mp, 10 kd

Avstod: 66 m, 1 c, 17 fp

Frånvarande: 15 s, 14 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 5 (indexering)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

262 för utskottet

18 för res. 6

17 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 65 m, 24 c, 4 fp, 15 mp, 10 kd

För res. 6: 18 v

Avstod: 16 fp, 1 mp

Frånvarande: 17 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 7 (uppföljning)

1. utskottet

2. res. 8 (kd)

Votering:

233 för utskottet

12 för res. 8

51 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 28 m, 24 c, 2 fp, 18 v, 16 mp

För res. 8: 1 m, 1 fp, 10 kd

Avstod: 34 m, 17 fp

Frånvarande: 16 s, 17 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Inger Koch (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Anders G Högmark och Jeppe Johnsson (båda m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 8 (grundavdragets storlek)

1. utskottet

2. res. 9 (m, mp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 11 (preskription)

1. utskottet

2. res. 11 (v)

Votering:

263 för utskottet

18 för res. 11

17 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 66 m, 24 c, 2 fp, 16 mp, 10 kd

För res. 11: 18 v

Avstod: 17 fp

Frånvarande: 16 s, 14 m, 3 c, 7 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU4 Försäkringsskydd vid sjukdom, m.m.

Mom. 1 (förlängd sjuklöneperiod)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:
200 för utskottet
95 för res. 1
2 avstod
52 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 24 c, 16 v, 16 mp
För res. 1: 65 m, 20 fp, 10 kd
Avstod: 2 v
Frånvarande: 17 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 4 (uppföljning och analys)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)
Votering:
266 för utskottet
31 för res. 3
2 avstod
50 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 66 m, 24 c, 18 fp, 3 v, 10 kd
För res. 3: 15 v, 16 mp
Avstod: 2 fp
Frånvarande: 16 s, 14 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 6 (beräkning av sjukpenninggrundande inkomst)

1. utskottet
2. res. 4 (v)
Votering:
270 för utskottet
18 för res. 4
9 avstod
52 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 65 m, 24 c, 21 fp, 16 mp
För res. 4: 18 v
Avstod: 9 kd
Frånvarande: 17 s, 15 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 6 kd

Mom. 8 (föräldrapenning)

1. utskottet
2. res. 7 (m)
3. res. 8 (fp, v)
4. res. 9 (kd)

Förberedande votering 1:

37 för res. 8

10 för res. 9

253 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Förberedande votering 2:

66 för res. 7

39 för res. 8

195 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

202 för utskottet

66 för res. 7

32 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 24 c, 16 v, 16 mp

För res. 7: 66 m

Avstod: 21 fp, 2 v, 9 kd

Frånvarande: 15 s, 14 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 6 kd

Mom. 9 (allmän egenavgift i form av sjukförsäkringsavgift)

1. utskottet

2. res. 11 (mp)

Votering:

189 för utskottet

16 för res. 11

95 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 23 c, 2 fp, 18 v, 1 kd

För res. 11: 16 mp

Avstod: 66 m, 1 c, 19 fp, 9 kd

Frånvarande: 16 s, 14 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU3 Ändring i fiskelagen (1993:787)

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU4 Miljöklassning av alkylatbensin

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (ytterligare åtgärder för att stimulera användningen av alky-
latbensin)

1. utskottet

2. res. (c, m, fp, mp)

Votering:

164 för utskottet

137 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 18 v

För res.: 66 m, 24 c, 21 fp, 16 mp, 10 kd

Frånvarande: 15 s, 14 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 5 kd

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att utrikesutskottets betänkanden UU3 och UU4 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

*Europa-Medelhavs-
avtalet mellan
EU och Marocko*

4 § Europa-Medelhavsavtalet mellan EU och Marocko

Föredrogs

Utrikesutskottets betänkande 1996/97:UU3

Europa-Medelhavsavtalet mellan EU och Marocko (prop. 1995/96:195)

Anf. 2 HELENA NILSSON (c):

Fru talman! EU:s Medelhavsstrategi syftar till ett samarbete som skall säkra fred, säkerhet samt social och politisk stabilitet i Europa och i Medelhavsområdet. Det är bra och välkommet.

Bilaterala avtal skall slutas mellan en lång rad länder, och riksdagen skall godkänna varje avtal. Vi har redan godkänt ett avtal mellan EU och Tunisien samt mellan EU och Israel.

På riksdagens bord ligger nu ett förslag från regeringen om att man skall godkänna ett avtal mellan EU och konungariket Marocko.

I utskottet finns en minoritet som inte vill godkänna detta avtal. Det beror på att Marocko sedan 1979 ockuperar Västsahara. FN har beslutat om en fredsplan som har godkänts av Marocko och befrielserörelsen Polisario som representerar Västsahara.

Fredsplanen innehåller bl.a. att en folkomröstning skall hållas, där den västsahariska befolkningen själv skall få bestämma om man vill tillhöra Marocko eller om man vill bli självständig.

Marocko har sedan 1991 nonchalerat denna fredsplan och motarbetat folkomröstningen. Att Marocko så flagrant nonchalerar ett FN-beslut och därmed fortsätter en olaglig ockupation av Västsahara är alltså anledningen till att minoriteten i utskottet inte vill godkänna avtalet.

I de avtal som sluts mellan EU och länder i Medelhavsområdet betonas respekten för mänskliga rättigheter och demokrati. I avtalet med Marocko står det att det skall föras en politisk dialog mellan EU:s med-

lemsländer och Marocko. Den dialogen skall främst behandla fred, säkerhet och regional utveckling.

Det låter väldigt bra, men det övertygar inte. Här går utskottets meningar isär om principerna att göra det möjligt att lösa konflikter inom ramen för ett avtal eller genom påtryckningar om att vara utanför och därmed försöka att påverka dem att kvalificera sig för samarbete.

Erfarenheterna av liknande avtal är inte uppmuntrande. Tullunionen mellan EU och Turkiet ifrågasattes just för att Turkiet inte respekterar mänskliga rättigheter. Det har inte hänt särskilt mycket sedan tullunionsavtalet slöts, utan situationen har snarare försämrats när det gäller de mänskliga rättigheterna och situationen för fängslade parlamentariker i Turkiet.

Minoritetens uppfattning, som framgår i en reservation, är att när ett avtal med denna dignitet sluts mellan EU-länderna och Marocko, som står för denna olagliga ockupation och struntar i en befintlig fredsplan som är utarbetad av FN, är det viktigt att säga att vi inte sluter detta avtal. I stället bör vi använda möjligheten till ett avtal som ett påtryckningsmedel för att de skall börja respektera och arbeta enligt FN:s beslut om en folkomröstning.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till den reservation som har avgetts i detta ärende.

Anf. 3 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Västsaharafrågan har diskuterats åtskilliga gånger i Sveriges riksdag. Flerpartimotioner har skrivits, diskuterats och behandlats, så själva sakfrågan vad gäller förhållandet mellan Marocko och Västafrika är väl känd i denna kammare.

FN:s säkerhetsråd antog 1991 en resolution, 690, där en fredsplan för Västsahara fastslogs. Fredsplanen syftar till att en folkomröstning skall genomföras, där det västsahariska folket skall få utöva sin rätt till självbestämmande och få avgöra om Västsahara skall bli en självständig stat eller integreras med Marocko.

Marocko har konsekvent saboterat fredsansatserna. FN har inte heller agerat tillräckligt kraftfullt till stöd för sin egen fredsplan. Läget är nu mycket allvarligt. Det finns risk för att FN-styrkan och Minursos kommer att hemkallas utan att en fri, rättvis och demokratisk folkomröstning har ägt rum och att en folkomröstning så småningom kommer att genomföras på Marockos villkor i stället. I det läget kan konflikten övergå i nya krig.

Förre generalsekreteraren Peres de Cuellar engagerade sig starkt i frågan på sin tid. Riktlinjer för folkomröstningen drogs då upp. Men vi vet att Marocko, som sagt, förhalar frågan.

Nu under Boutros Boutros Ghalis tid som generalsekreterare har frågan tappat tempo, tyvärr. Västsaharafrågan är väl också den enda utestående frågan från kolonialtiden som ännu inte har blivit löst. Det ger en extra dimension. FN:s fredsplan har blivit rejält devalverad under Boutros Ghalis tid.

Marockos obstruktionspolitik går ut på att vägra att samtala och förhandla. Den syftar till att med omfattande valfusk genomföra en folkomröstning som skall rättfärdiga en fortsatt ockupation av Västsahara. Kung Hussein II uttryckte så sent som den 8 juli i år sina fortsatta ockupations-

Prot. 1996/97:18

24 oktober

*europa-
medelhavsavtalet
mellan
eu och marocko*

planer, sitt förakt för Förenta nationerna och för demokratin som sådan, då han förklarade att: "Med eller utan folkomröstning kommer vi att stanna i vårt Sahara."

Så långt tror jag att vi här kan vara överens när det gäller beskrivning och analys. Det som skiljer oss åt är bedömningen av hur Sverige bör agera i EU-sammanhang vad gäller Europa-Medelhavsavtalet mellan EU och Marocko. I avtalet står det ingenting om Västsaharaproblematiken över huvud taget. Problemet förbigås med en bedövande tystnad.

När vi gick in i EU var det bl.a. för att öka vårt inflytande och vår möjlighet att påverka. Detta förde vi fram mycket kraftfullt när vi gick in i tiden för folkomröstning. Det hade varit ett utmärkt tillfälle att utnyttja den möjligheten i detta sammanhang. Sverige borde ha varit mer lyhört vad gäller Polisarios syn i frågan innan man gav klartecken för avtalet.

Som kontrast till hur EU agerar i Västsaharafrågan kan man lyfta fram hur de afrikanska staterna genom OAU, Organization of African Unity, ser på den marockanska politiken gentemot Västsahara. Marocko nekas ju medlemskap i OAU så länge Västsaharafrågan inte löses enligt FN:s program och fredsplan, som också OAU har ställt sig bakom.

Med dagens beslut sänder vi en signal till Marocko, att de inte behöver oroa sig så mycket över Sveriges och EU:s agerande.

På s. 5 i betänkandet skriver utskottet: "Utskottet delar motionärernas syn på det angelägna i att fredsprocessen går vidare och att en folkomröstning kan hållas i enlighet med FN:s fredsplan. Samtidigt ser det Medelhavsavtalet med Marocko som ett nytt instrument för påverkan i Västsaharafrågan."

Såvitt jag förstår är väl detta argumentet för dem som tycker att vi skulle ha skrivit under avtalet. Jag menar att man nu har frånhänt sig ett påtryckningsargument genom att man nu har anslutit sig till avtalet. Man skulle ha satt mer press på Marocko innan man skrev på avtalet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 4 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation. Jag skall fatta mig ganska kort, eftersom de föregående talarna har tagit upp väldigt mycket av det som jag hade tänkt att tala om.

Frågan om avtal med Marocko eller inte har också varit uppe i EU-parlamentet. Där har våra gröna parlamentariker också hävdad att det är för tidigt att träffa avtal med Marocko så länge man där inte har levt upp till FN:s krav.

Jag är mycket förvånad över regeringens agerande.

Fru talman! Jag är också förvånad över utskottets ordförande, som i en debattartikel har understrukt att medlemskapet också kräver ett ansvar av oss och att detta ansvar skulle innebära att vi ratificerade fördraget med Marocko. Det går nämligen stick i stäv med den debatt som fördes före medlemskapet i den europeiska unionen. Då hävdade man att man skulle bli medlem i EU just för att kunna värna om mänskliga rättigheter. Man sade också att vetorätten var ett sätt att just hävda de mänskliga rättigheterna.

Nu säger man tvärtom, nämligen att för att ett avtal inte skall falla så måste man skriva på det. Jag tycker att det är mycket märkligt, särskilt med tanke på att Sverige nu har tagit säte i säkerhetsrådet, som så tydligt

har uttalat att man måste komma till rätta med förhållandet i Marocko och i Västsahara.

Jag tycker att det finns all anledning för riksdagen att markera att Västsaharafrågan är så viktig att vi inte kan ratificera detta avtal, eftersom det kommer att få negativa konsekvenser för frågan. Att säga nej till avtalet är ju egentligen den enda riktiga påtryckningsmöjlighet vi har nu. Det är därför vi stöder reservationen.

Anf. 5 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Vi brukar utan debatt acceptera de olika bilaterala avtalen, och man kunde tänka sig att just detta avtal inte borde vara annorlunda än avtalen med Tunisien och Israel. Det är dock väsenskielt. Som vi hörde tidigare är det här fråga om ett olöst kolonialärende. FN har en plan som har godtagits av Marocko och av Polisario, men den har aldrig verkställts. Det förvånar mig att majoriteten inte kan tänka sig att vänta med att godkänna samarbetsavtalet och utnyttja vår möjlighet att påverka genom EU.

För övrigt har redan Helena Nilsson, Karl-Göran Biörsmark och Marianne Samuelsson värtaligt utvecklat de synpunkter jag själv hade förberett mig på att ta upp. För att vinna tid väljer jag att avstå från att upprepa dessa igen, och yrkar bara bifall till reservationen.

Anf. 6 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Det mesta som behöver sägas om varför vi reserverar oss på den här punkten är redan sagt. Vi kan konstatera att det här inte bara gäller ett Medelhavsavtal med vilket som helst av länderna vid Medelhavet. Sådana avtal har vi ratificerat tidigare. Då har det gällt Algeriet, Tunisien osv. Här handlar det om en kolonialmakt. Jag undrar vilka påtryckningsmöjligheter vi har kvar om vi accepterar att Marocko får detta avtal utan att landet på något sätt har varit villigt att gå in i förhandlingar för att få till stånd en förändring när det gäller förhållandet till Västsahara.

Jag vill också hänvisa till parallellen med Turkiet. Vi har inte fått de fördelar i form av en utökad dialog med Turkiet som man trodde sig kunna uppnå genom tullunionen. De har uteblivit hittills, men vi hoppas fortfarande på det.

Till slut vill jag också ta upp Sveriges roll som medlem av säkerhetsrådet. Där har vi unika möjligheter att bevaka denna fråga framöver och se till att förändringar kommer till stånd i Västsahara. Det har vi väntat på länge. FN har varit för svagt på den här punkten, precis som Karl-Göran Biörsmark var inne på.

Fru talman! Jag instämmer med föregående talare. De har på ett bra sätt beskrivit problemen och förklarat varför inte Sverige i dag skall ratificera detta avtal, och att EU-kretsen alltså borde säga nej till detta på befintligt stadium. Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 7 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! De tre senaste talarna har inlett sina anföranden med att säga att det mesta redan är sagt. Jag skulle vilja säga att det som har sagts

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*europa-
medelhavsavtalet
mellan
eu och marocko*

bara är ett ytterst litet fragment av hela den debatt som handlar om EU:s Medelhavsstrategi.

Västsaharafrågan är, hur viktig den än är, egentligen inte det viktigaste med det associationsavtal med Marocko som vi skall ratificera här i kammaren i dag. Associationsavtalet med Marocko ingår i en serie av liknande avtal varav vi redan har träffat två: ett med Tunisien och ett med Israel. Det är tänkt att i stort sett samtliga länder runt Medelhavet till år 2010 skall omfattas av sådana här avtal med EU. Det innebär, utöver handelsförbindelser naturligtvis, att man har en dialog när det gäller mänskliga rättigheter, sociala frågor och ekonomiska frågor. Det innebär också att man har en arena för att följa upp de delar av avtalet som rör sådana frågor, ett s.k. associationsråd som kan sätta press på Marocko såväl i fråga om mänskliga rättigheter och Västsahara som i fråga om andra sociala frågor.

När vi blev medlemmar i EU var det i den debatt som föregick medlemskapet väldigt många, framför allt bland dem som var mot medlemskapet, som sade att EU riskerar att bli ett *Fästning Europa*. Genom att gå in i EU skulle vi hjälpa till att bygga murar mot andra länder. Det här är precis raka motsatsen. EU öppnar sig mot länderna runt Medelhavet, i det här fallet mot Nordafrika.

Vilka länder skall vi kunna samarbeta med om vi inte samarbetar med dessa länder inom EU? Väldigt många av de länder som kommer att omfattas av associationsavtal kränker på många sätt mänskliga rättigheter och har brister i sin efterlevnad av internationella konventioner. Ändå anser vi från majoritetens sida att det är väldigt viktigt att dessa avtal kommer till stånd – inte minst för att det erbjuds en möjlighet att inom avtalens ram utöva påtryckningar mot de här länderna. Det gäller även Marocko, också i fråga om Västsahara.

De referenser som här har gjorts till utvecklingen i Turkiet tycker jag ytterligare faktiskt leder i bevis att den här typen av avtal – i Turkiets fall är det ju fråga om ett tullunionsavtal, inte om ett associationsavtal – verkligen kan ge effekt. Vi har nyligen erfarit att Europaparlamentet har följt upp sina kritiska resolutioner i fråga om tullunionen med Turkiet och krävt att ministerrådet skall göra uttalanden, vidta åtgärder och agera för att situationen när det gäller mänskliga rättigheter i Turkiet förbättras. På samma vis kan givetvis det här associationsavtalet med Marocko användas, och det kommer att användas så. Man har från utskottets sida varit väldigt noga med att skriva in att dessa frågor måste få stort utrymme i den framtida uppföljningen av avtalet.

Det är inte alls så att vi använder EU på fel sätt som Marianne Samuelsson säger. Det här avtalet är inget självändamål. Vi tror faktiskt att avtalet som sådant kan tjäna som ett effektivt verktyg för att uppnå en bättre situation både vad gäller fredsprocessen i Västsahara och vad gäller de mänskliga rättigheterna i Marocko.

Det finns också en annan aspekt. Vi är väldigt intresserade av att EU skall engagera sig i Östersjöfrågorna. Medelhavspolitiken är precis en reflex av Östersjöfrågorna. Om vi som EU-medlem på det här sättet skulle hindra EU från att öppna sig söderut, så kan man fråga sig vilka ambitioner EU kommer att ha när det gäller att stödja våra intressen i fråga om Östersjösamarbetet. Det är oerhört viktigt att konstatera att medlemskapet i EU inte bara har inneburit att vi har överlämnat viss makt

till EU, till överstatligt beslutande, utan att vårt medlemskap också har inneburit att vi *fått* makt inom EU.

Ett land som vägrar att ratificera ett sådant här avtal stjälper hela avtalet. Då blir det inget avtal. Man kan, har det sagts i debatten, vänta. Man kan genomföra påtryckningar mot Marocko och på det sättet skjuta på avtalet tills landet efterlever mänskliga rättigheter och har uppfyllt FN:s fredsplan. Jag tror dock att det är mycket bättre och enklare att få till stånd en dialog med Marocko inom det här avtalets ram. Jag är alldeles övertygad om att det kommer att fungera som en påtryckning också på Marocko. Jag är också övertygad om att vi i säkerhetsrådet, såsom nämnades tidigare, kan verka för att fredsplanen lyfts upp och kanske får en bättre behandling än hittills.

Slutligen vill jag säga att det är väldigt viktigt att man håller isär olika frågor. Västsaharafrågan kommer sannolikt att behandlas i ett separat betänkande här i kammaren längre fram, precis som i stort sett varje år. Att ta den till intäkt för att stjäla avtalet kan vi från majoritetens sida inte se som något annat än ren demonstrationspolitik. Det gynnar inte heller, enligt vår mening, de syften som reservanterna vill uppnå.

Med detta, fru talman, vill jag bifalla utrikesutskottets betänkande och yrka avslag på reservationen.

Anf. 8 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Utskottets ordförande sade att det är fel tidpunkt att nu lyfta fram Västsaharaproblematiken. Jag tycker precis tvärtom. Det är rätt tidpunkt. Vad är det vi diskuterar? Jo, det är associationsavtal med just Marocko. Om man inte skulle göra det nu, förstår jag inte riktigt när man skulle ta upp det. Man kan naturligtvis ta upp frågan i samband med motionsbehandling. Men jag tycker att det är ett konstigt argument.

Vi har tid på oss. Varför skall vi ha så bråttom? Medelhavsstrategin skall ju, precis som ordföranden sade, vara klar omkring år 2010. Varför brådska egentligen?

Detta med *Festung Europa* och den diskussion som pågick i valrörelsen inför folkomröstningen tyckte jag var litet oroande. Man kunde se hur det skulle bli. Nu tar Viola Furubjelke det som intäkt för att visa att det är precis tvärtom.

Man måste ju ändå titta på vilka länder vi vill föra in och samarbeta med och var vi skall kunna göra politiska påtryckningar. Det är en helt annan sak. Om man har att göra med ett land som lever kvar i kolonialtiden och inte vill förändra sig, måste man använda de påtryckningsmedel som finns.

Jag skulle vilja fråga Viola Furubjelke: Spelar vi inte helt enkelt bort ett kort genom att gå in i avtalet? Vi kanske hade kunnat utnyttja det bättre om vi hade lagt större press på Marocko.

Anf. 9 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Enligt vad jag har erfarit är associationsavtalet med Marocko inte speciellt attraktivt för Marockos egen del. Det tjänar alltså dåligt som påtryckningsmedel.

De fördelar i form av bistånd och annat stöd som Marocko har fått har man fått inom något som kallas Medaförordningen som redan är beslutad

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*europa-
medelhavsavtalet
mellan
eu och marocko*

och har trätt i kraft. I dag återstår en del tullar på jordbruksprodukter bl.a. De är såvitt jag erfarit mer fördelaktiga för EU än för Marocko. Marocko anser inte heller att avtalet är särskilt förmånligt för deras räkning.

Skälet till att jag menar att avtalet skall ratificeras är att det ger oss en ny arena för samtal med Marocko. All vår erfarenhet på området medling och konfliktlösning säger oss att om vi skall ha en chans skall vi ha en dialog med båda parter.

Jag kan försäkra Karl-Göran Biörsmark att jag har de allra bästa relationer till Polisario. Jag tror att jag är den enda av oss debattörer som vid ett upprepat antal tillfällen inte bara besökt utan också bött i flyktinglägren i västra Sahara. Jag har väldigt ingående lärt känna deras usla levnadsförhållanden och allt de lider av. Det gäller den långt utdragna fredsprocessen och de förhållanden som görs från Marockos sida för att åstadkomma en folkomröstning och en lösning på konflikten.

Jag anser att avtalet rätt använt kan tjäna som ett verktyg för att uppnå de syften som vi nog är överens om från samtliga reservanter. Vi ser bara på medlen på olika sätt.

Anf. 10 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Fru talman! Jag är återigen litet förvånad över det sista som Viola Furubjelke sade när det gäller hennes engagemang i Polisariofrågan. Inte för att jag inte tror att det finns ett äkta engagemang. Jag känner mycket väl till det engagemanget sedan långt tillbaka då vi diskuterat Västsaharafrågan. Min förvåning gäller hur Viola Furubjelke kan dra de slutsatser hon drar efter allt detta engagemang. Det är ju Polisario som sänder dessa signaler till oss: Skriv inte på.

Var blev brottet i kontakterna med Polisario?

Resonemanget om att det inte är Marocko, utan EU som tjänar på detta stärker min misstänksamhet mot det hela. Vi är alltså väldigt ivriga att skriva på därför att vi tjänar på det. Då skulle vi ju kunna få ännu mer tyngd bakom en markering genom att utnyttja det läge vi har.

Jag är litet förvånad över resonemanget om att man ställer det ena landet mot det andra, eller den ena regionen mot den andra. På Viola Furubjelke låter det som att det är viktigt att vi skriver på, annars kanske vi får bekymmer i Östersjöregionen med Baltikum och de Östersjöländer som ansöker. Jämför inte det med Marocko och dess förflutna i kolonialtiden.

Anf. 11 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! EU-parlamentet har en mycket kritisk resolution som utgångspunkt för att slutligen godkänna associationsavtalet med Marocko. Den kritiska resolutionen var också utgångspunkt för vårt utskotts skrivningar.

Det har visat sig, inte minst när det gäller Turkiet, att EU-parlamentet noggrant vaktar och följer upp sina resolutioner. När det gäller Turkiet får man till stånd en aktion med utrikesministrarna så att man på ett mer aktivt sätt följer upp frågan om mänskliga rättigheter.

Det är möjligt tack vare att man har associationsrådet. Det hade inte varit möjligt utan det.

Detta tycker jag bevisar att det fungerar med samtal, och det fungerar med dialog. Utan den här sortens avtal har man ingen dialog. Alla former av påtryckning på Marocko i Västsaharafrågan skall naturligtvis fortsätta. Det finns inget brott vad gäller lojaliteten gentemot Polisario och Västsahara i den här frågan. Men jag vill upprepa att jag ser avtalet som en möjlighet och ytterligare ett verktyg att effektivare få till stånd en dialog med båda parterna i den här långdragna och tragiska konflikten.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*europa-
medelhavsavtalet
mellan
eu och marocko*

Anf. 12 HELENA NILSSON (c) replik:

Fru talman! Viola Furubjelke sade i sitt anförande att det är viktigt att EU öppnar sig mot Nordafrika. Det ställer jag upp på. Det är oerhört viktigt med öppenhet och samarbete. Men det får inte hindra oss att kritiskt granska varje avtal för sig och varje land för sig. Det är ju en lång rad länder som vi skall sluta avtal med. Jag tycker att Marocko utmärker sig, som jag sade i mitt anförande, genom att nonchalera FN:s fredsplaner. Det är så graverande att vi måste reagera.

Även om det har berörts här tidigare, vill jag fråga Viola Furubjelke: Vilka faktiska möjligheter ser Viola Furubjelke att man har för att inom avtalet med kraft utöva sådana påtryckningar att man tror att Marocko därigenom skulle gå med på att lösa Västsaharafrågan?

Anf. 13 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Påtryckningar kan komma till stånd genom exempelvis ministerrådet, Europaparlamentet, som redan tidigare varit kritiskt och uttryckt sig kritiskt mot avtalet, har möjlighet att innehålla finansieringen för avtalets fortsättning. Det kommer naturligtvis att omprövas om det inte till alla delar fullföljs från alla parter. Dessutom finns det i en sådan här avtalskonstellation många informella möjligheter till samtal. De möjligheterna kanske inte skulle finnas annars eftersom Marocko – om vi vägrar att ratificera detta – genast skulle jämföra sig med alla andra länder som vi också kommer att sluta avtal med och som vi har slutit avtal med. Det är svårt att slå till bromsarna redan när det gäller tredje avtalet. Jag är rädd att hela processen då faller. De som ligger framför oss är Algeriet, Cypern, Egypten, Jordanien, Libanon, Malta, Syrien och de palestinska territorierna.

Jag är säker på att mina meddebattörer här är medvetna om att det i flera av de här länderna finns allvarliga problem på de mänskliga rättigheternas område och också konflikter, som vi i så fall skulle villkora avtalet med. Medelhavsstrategin faller fullständigt om vi redan nu börjar ge underbetyg och på olika sätt se till att den här ratifikationen inte kan bli möjlig.

Anf. 14 HELENA NILSSON (c) replik:

Fru talman! Alla de påtryckningsmekanismer som Viola Furubjelke anförde är välkända. De kommer till uttryck varje gång man sluter ett sådant här avtal, där det uppstår problem. De togs också upp av regeringen när det var diskussion om en tullunion med Turkiet. Det är inte uppmanande att se vad som har hänt med tullunionen med Turkiet, nämligen att Turkiet fortsätter att flagrant bryta mot de mänskliga rättigheterna. Nu sitter man med problematiken i knät i och med att frågan skall disku-

teras i ministerrådet men man har inte några andra påtryckningsmedel än samtal, samtal, samtal. I och för sig diskuterar man möjligheterna till finansiella påtryckningar. På grund av de tidigare erfarenheterna från Turkiet och min besvikelse över hur det gick där är jag nu rädd för att man fortsätter på den inslagna vägen, och därför står jag nu bakom reservationen.

Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Helena Nilsson gör sig skyldig till ett feltänkande. Hon skyller den utveckling som har varit i Turkiet på tullunionen. Det kan man naturligtvis inte göra. Det faktum att tullunionen finns ger ändå regeringarna, i det här fallet utrikesministrarna, en möjlighet att kraftfullt agera mot Turkiet, en möjlighet som inte hade funnits om inte associationsrådet hade funnits i det här sammanhanget. Det gäller självfallet också för Marocko.

Samtidigt tycker jag att det är litet synd för Marockos räkning att det är Turkiet som tas till intäkt för att inte ratificera avtalet med Marocko. Det vore rimligt att man bedömer Marocko som ett land för sig, och jag är medveten om att det där finns allvarliga problem som också bör diskuteras. Men att på det här sättet straffa ut en strategi därför att man inte anser att utvecklingen har varit tillräckligt god i ett annat land är en politik som jag inte tycker håller.

Anf. 16 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Viola Furubjelke säger att vi som reservanter bedriver ren demonstrationspolitik. Jag skulle då vilja ta upp några av de saker som jag tycker att Socialdemokraterna demonstrerar med det här avtalet och med den debatt som har uppstått.

Viola Furubjelke jämför det här avtalet med ett avtal med Östersjöländerna. Det innebär att Viola Furubjelke anser att det också i Östersjöländerna skulle finnas någon form av ockupationsmakt, som naturligtvis har ett helt annat sätt i den här diskussionen än vad Marocko har.

Viola Furubjelke har inte alls förstått diskussionen om Fästning Europa. Hon försvarar avtalet med att det innebär att Fästning Europa genomförs, genom att avtalet är fördelaktigare för EU än för Marocko eller de andra länderna runt Medelhavet. Det var precis detta som kritiserades, nämligen att EU såg till att bygga upp en fästning genom handelsavtal som gynnar EU-länderna, och det är precis det som vi inte vill ha.

Hon säger sedan att Marocko inte är särskilt angeläget. Jo, Marocko är mycket angeläget om att bli accepterat i den här kretsen. Det är därför som man naturligtvis väldigt gärna vill vara med. Det här är ett accepterande av en ockupationsmakt som nu skall få vara med på samma villkor som övriga länder, som är demokratier. Jag tycker att detta är märkligt, när man samtidigt säger att man inte skulle kunna påverka genom att skjuta upp avtalet och säga nej nu. Det är för de mänskliga rättigheternas skull otroligt viktigt att vi skjuter upp avtalet och inte accepterar det nu.

Anf. 17 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Marianne Samuelsson gör sig faktiskt skyldig till grova förenklingar. Om man jämför Östersjöländerna med de nordafrikanska

länderna så inte är det därför att de politiskt sett har likadana villkor, utan därför att inom EU har vi här uppe i norr varit precis lika angelägna om att få till stånd ett samarbete runt Östersjön som Medelhavsländerna inom EU har varit att få till stånd Medelhavsstrategin. Ett samarbete inom EU går ut på att ge och ta och att försöka förstå varandras önskemål och behov. Det är möjligen där parallelliteten mellan Medelhavsstrategin och Östersjöstrategin ligger.

Ja, Medelhavsavtalen – i det här fallet skall jag endast beröra Marockos avtal – är fördelaktigare för EU än för Marocko i det här skedet. Men Medaförordningen samt de biståndsinsatser och övriga fördelar som Marocko har fått har man redan, och dessa kan stoppas med anledning av klausuler i det avtal som vi nu diskuterar.

Avsikten här är inte att skapa en Fästning Europa utan precis tvärtom, att skapa ökad öppenhet och säkerhet i Medelhavsområdet, att få ett forum för att kunna diskutera flyktingfrågor, internationell brottslighet, droger, frågor rörande mänskliga rättigheter och frågan om Västra Sahara.

Det är viktigt att på olika sätt skapa den här sortens samtalsytor. Isolation, att tiga ihjäl eller bojkotta ett land ger inga möjligheter att bidra till en fredlig konfliktlösning.

Anf. 18 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är jag som gör mig skyldig till förenklingar. Jag hänvisade faktiskt till vad utskottets ordförande sade när hon jämförde Östersjösamarbetet och samarbetet kring Medelhavet.

Att Viola Furubjelke säger att det skulle vara helt meningslöst att agera mot sådana här länder förvånar mig också. I så fall har Socialdemokraterna helt bytt linje i sitt internationella samarbete. Såvitt jag vet var de pådrivande bl.a. när det gällde att isolera Sydafrika, just för att få till stånd en annan situation där. Alla de här internationella signalerna är ju otroligt viktiga för de här länderna. Den signal man ger genom att nu skriva på ett sådant här avtal går ju stick i stäv mot det som har varit traditionell svensk utrikespolitik, nämligen att tydligt markera mot ockupationsmakter eller mot förtryck av mänskliga rättigheter.

Att EU kanske inte gillar vårt Östersjösamarbete om vi inte gillar samarbetet med samtliga länder kring Medelhavet tycker jag är ett mycket dåligt och mycket förenklat argument. Det är något jag inte alls kan ställa upp på eller acceptera. Vi har ett ansvar mot människorna där, och då skall vi inte i nuvarande läge med det här avtalet ta med Marocko. Vi skall i stället markera att man i Marocko bör se till att reda ut de problem som finns. Vi bör också se till att ta in Västsaharafrågan i säkerhetsrådets arbete, nu när Sverige har möjlighet att göra det, och vi bör vänta med avtalet.

Anf. 19 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Marianne Samuelsson: Vilka av de länder som jag nyss räknade upp och som skall ingå i den här Medelhavsstrategin skulle vi i dag kunna teckna avtal med? Vilka skulle från Marianne Samuelssons utgångspunkt kunna kvalificera sig för ett associationsavtal med EU? Jag utgår från att det inte skulle bli så många länder

kvar, dvs. EU skulle bli mer inskränkt, det skulle bli mindre samarbete utanför medlemskretsens och därmed också mer murar runt EU.

Jag kan försäkra Marianne Samuelsson – för att ändå lägga sista ordet vid frågan om Västra Sahara – att Sverige utifrån associationsavtalet och utifrån platsen i säkerhetsrådet kommer att verka för en lösning av frågan om Västsahara. Vi kommer också att verka för en sådan lösning i alla andra fora där det är möjligt. Precis som Sverige har gjort sedan den fredsplan som OAU och FN lade fram 1988 fastställdes skall Sverige fortsätta att verka också inom detta avtal. Det kan jag lova här i denna kammare såväl Marianne Samuelsson som västsaharierna själva.

Anf. 20 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Viola Furubjelke vill se en öppenhet mot länderna runt omkring EU. Den synen delar jag. Men Viola Furubjelke gör sig enligt min mening skyldig till en inkonsekvens beträffande vårt engagemang för de baltiska staterna och deras framtida medlemskap i EU, när hon säger att vi inte kan arbeta för deras medlemskap i EU med mindre än att vi låter bli att motsätta oss Medelhavsstrategin.

Skall jag tolka det så, Viola Furubjelke, att regeringssidan har en dold agenda, där man räknar med att samtidigt som vi får med Östersjöländerna, t.ex. de baltiska staterna, får vi också acceptera att de nordafrikanska staterna kommer med i EU med dess fria flöde av varor, tjänster och kapital?

Anf. 21 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Till Tuve Skånberg vill jag säga att den här frågan kanske egentligen är litet fel väckt. Alldeles givet har det i de allra flesta sammanhang varit så att Medelhavsländerna inom EU i olika sammanhang har fört fram Medelhavsstrategins betydelse medan vi från de nordliga länderna har talat om Östersjöfrågorna. Det har funnits ett slags förståelse för att vi naturligtvis skall se generöst på Medelhavsstrategin och för att de av samma intresse skall se generöst på Östersjöfrågorna.

Det finns naturligtvis inte någon motsvarighet i övrigt mellan de här länderna. Det finns inte heller någon dold agenda, och det ena utesluter inte det andra. De nordafrikanska länderna har ett självklart intresse av att finnas med i en sådan säkerhetspolitisk struktur som nu byggs upp runt Medelhavet. Det har också Östersjöländerna. Det är min och regeringens politik att det i båda ändarna av EU skall finnas en öppenhet när det gäller hur man skall kunna åstadkomma det här samarbetet så att det gagnar allas intressen. Det gäller länderna såväl inom som utom EU.

Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Då räknar ni alltså med att Marocko och övriga nordafrikanska stater likaväl som de baltiska staterna kommer att bli medlemmar av EU inom en överskådlig framtid?

Anf. 23 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att Tuve Skånberg förstår att länderna i Nordafrika inte på något sätt kan aspirera på medlemskap. Det framgår av kartboken. Däremot kan Baltikum mycket väl komma i fråga, och

Sverige arbetar också för de baltiska ländernas medlemskap i EU. Men i dagsläget handlar Östersjöpolitiken om långt mer än detta. Det handlar om att få med Ryssland i ett samarbete. Det handlar om samtliga länder runt Östersjön som av säkerhetspolitiska, sociala och andra skäl söker ett närmare samarbete.

Anf. 24 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Medelhavsstrategin från Europeiska unionen är en mycket central del i EU:s utrikespolitik. Den bygger nämligen på det enkla faktum att EU söker integrera sig med de länder som ligger i närområdet. När det gäller länderna vid Medelhavets södra och östra kust kan konstateras att det har varit mycket sparsamt med förbindelser. Handeln har varit blygsam och de mänskliga kontakterna har varit ganska begränsade, kanske framför allt byggda på emigrantströmmar från Nordafrika, huvudsakligen in mot Europa.

Läget beträffande demokrati och mänskliga rättigheter är ju i många av de här länderna förfärligt. Det är egentligen ibland ganska obegripligt att områden som ligger så nära Europa inte har fått en starkare utveckling, både vad gäller rörelse mot mänskliga rättigheter och demokrati och vad gäller en snabb höjning av levnadsstandarden.

Det är ju den här iakttagelsen som ligger bakom en Medelhavsstrategi där man i stället för att upprätthålla ett status quo med begränsade kontakter, grundat på en ganska stark kulturell skillnad och betydande religiösa skillnader, söker få till stånd kontakter och integration – integration med Europa och integration länderna emellan. Hela Medelhavsstrategin bygger ju på att de här länderna också sinsemellan skall få till stånd kontakter som de i dag ofta saknar. Det är ofta mycket blygsamma ekonomiska kontakter mellan de här länderna.

Idén bakom det hela är naturligtvis att främja de europeiska värderingarna. Vi känner dem mycket väl, och jag behöver inte upprepa dem här.

Ett av länderna vid Medelhavets andra kust har inte ansetts böra finnas med i det här, och det är Libyen. Orsaken är att Libyen utsatts för FN-sanktioner. FN:s säkerhetsråd har lagt ett embargo på Libyen, och därför finns inte det landet med i det här. Där har man alltså dragit kritstrecket.

Övriga nio länder, från Syrien i öster till Marocko i väster, omfattas av det här, liksom på andra sidan hela EU och även Cypern, Malta och Turkiet. De två förstnämnda är ju också aspiranter på medlemskap. Bakom denna filosofi i EU ligger att det är bättre att integrera, att ta kontakter än att isolera. Ibland måste man isolera, men det gör man när FN:s säkerhetsråd har fattat beslut om isolation. Detta gäller för Irak och för Libyen. Vi accepterade däremot från EU av samma skäl inte de amerikanska sanktionerna av Kuba. Det är bättre att söka kontakt, inte därför att vi gillar Castro eller tycker att det är bra diktatur på Kuba utan därför att vi tror att en ekonomisk och mänsklig utveckling leder i rätt riktning. Det är det som ligger bakom.

Vi skall tänka på att man när man får till stånd sådana här kontakter inte får sätta likhetstecken mellan ett land och en regim. Det marockanska folket kommer naturligtvis att vinna mycket på att få möjlighet till snabb standardökning, på att kunna gå upp från en framför allt jordbruksbaserad

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*europa-
medelhavsavtalet
mellan
eu och marocko*

ekonomi, som ger våldsamma fluktuationer och leder till att man inte tar sig ut ur fattigdomen, till en snabb industrialisering, som avtal med Europa ger möjlighet till.

De grupper som står för västerländska värderingar i de här länderna välkomnar det här mycket starkt, därför att det stärker de positiva tendenserna inom landet. Det finns många länder som vill få till stånd en demokratisering i alla de här nio länderna. Ett av dem är väl en demokrati, men inte de övriga. Man stärker med sådana här avtal både befolkningen i största allmänhet – den har inget ansvar för sin regim utan vill få bättre levnadsförhållanden – och det civila samhället och uppbyggnaden av ett näringsliv som inte är så statsberoende och regeringsavhängigt.

Det är detta som ligger bakom hela denna strategi, som vi tillämpar på område efter område. Det ligger också bakom den motsvarande Helms–Burton-lagen och den kritiska dialogen med Iran, där vi har litet olika synpunkter. Vi menar att kritistrecket skall dras där FN:s säkerhetsråd beslutar om sanktioner.

Jag vill också erinra om att den här strategin vid flera tillfällen har varit föremål för behandling i EU-nämnden i samråd mellan riksdagens partier – om än inte med riksdagen som sådan. Jag har själv flera gånger tjatat om att vi skall vara medvetna om att en hel del av de här länderna är ganska förfärliga men att vi bedriver det här samarbetet just för att få till stånd en utveckling i rätt riktning.

Jag kan nämna att inget av de partier som är företrädare i EU-nämnden vid de tillfällena har lagt in bestämd protest mot EU:s Medelhavspolitik. Tvärtom har man nog tyckt att det här är en ganska bra idé. Det var hela tiden klart exakt vilka länder som ingår. Kunskapen beträffande både Marockos och övriga länders efterlevnad av mänskliga rättigheter och av FN-besluten har varit alldeles kristallklara. Det är ingen okunskap som funnits i den delen.

Det är därför litet förvånande att man inte i riksdagsbehandlingen fullföljer det som man har gjort i sin rådgivning till regeringen.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag.

Anf. 25 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag kan ställa mig bakom mycket av det som Göran Lennmarker för fram här, inte minst när det gäller de vackra orden om att det är viktigt med kontakt och dialog. Visst är det så.

Jag reagerar på en sak som Göran Lennmarker sade. Han formulerade sig så att det är märkligt att Medelhavsländerna inte nått längre i förhållande till Europa vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Jag vill påminna Göran Lennmarker om det koloniala förflutna som dessa länder har. Det är inte så länge sedan som de var kolonier.

Det är klart att processen under kolonialtiden fördröjde deras utveckling mot demokrati och mänskliga rättigheter. Det var inget bra historiskt skede för de här länderna. Det hade kanske varit bättre med en annan typ av kontakt mellan Europa och Afrika än den de fick som kolonialländer.

Det är just på den punkten som jag menar att Marocko skiljer ut sig från de andra länderna vid Medelhavet när det gäller det koloniala förflutna. Det är ju en rest från den tiden vi nu diskuterar, nämligen Västsahara.

Det är den sista utestående olösta konflikten som FN brottas med. Jag har tidigare här redogjort för den. Det är därför jag menar att Marocko skiljer ut sig ganska kraftig gentemot de andra länderna, även om det naturligtvis finns stora brister där när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Men det här problemet från kolonialtiden är speciellt för just Marocko.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*europa-
medelhavsavtalet
mellan
eu och marocko*

Anf. 26 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag sade att det är märkligt hur svårt mänskliga rättigheter och demokrati har haft att få fotfäste i länderna söder och öster om Medelhavet. Det gör jag mot bakgrund av den iakttagelsen att demokratin faktiskt har gjort ganska stora framsteg i Afrika och Asien, för att inte tala om Latinamerika och Östeuropa. Det vore faktiskt på tiden att vi kunde få se något av denna utveckling också i det här området. Jag tror att vi alla i Europa, och inte minst de krafter inom dessa länder, framför allt arabländer, som gärna vill se en demokratisk utveckling i sina egna länder med ökade mänskliga kontakter mellan de olika länderna, välkomnar ett sådant här avtal. Genom det kan t.ex. Algeriet och Marocko få bättre kontakter. Vi hjälper dem att etablera ömsesidiga förbindelser. Det är ju hela idén bakom integrationsarbetet.

Anf. 27 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Visst har demokrati och mänskliga rättigheter svårt att få fotfäste, men jag tror ändå att det ligger mycket i mitt resonemang. Det beror på kolonialtiden och den tid som har fördröjt hela processen. Utvecklingen har varit olika i olika delar av världen när dessa gamla kolonialländer har blivit demokratier och börjat arbeta med mänskliga rättigheter. Det är en glädjande utveckling.

Men det återstår en hel del länder. Då är frågan om vi skall lägga ytterligare press på dem eller inte. Det är där vi skiljer oss åt. Vi menar att det fanns ett utmärkt tillfälle här att ge en klar signal från Europa att vi inte tolererar att Marocko lever kvar i det gamla kolonialtänkandet. Deras kung säger ju att oberoende av vad som händer där kommer Västsahara att tillhöra Marocko. Just i den situationen hade det varit nyttigt med en markering.

Jag vill ställa en fråga till Göran Lennmarker. Anser ändå inte Göran Lennmarker att vi här har spelat bort ett viktigt kort?

Anf. 28 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Nej, vi har skaffat oss ett viktigt kort. Det är det som är hela poängen med integrationsarbetet. Man ges ökade möjligheter till påverkan, inte minskade.

Jag delar nog Karl-Göran Biörsmarks åsikt att det koloniala förflutna säkert har sin del i skulden för bristen i demokrati. Jag kan särskilt tänka mig att det är så i Algeriet med dess blodiga avkoloniseringshistoria. Men då är det så mycket viktigare för Europa att ta sitt ansvar. Det är lättare för länderna söder och öster om Medelhavet att acceptera detta i ett europeiskt gemensamt sammanhang än om man har ett beroende till enstaka länder, särskilt om det är f.d. kolonialmakter.

Anf. 29 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag vill bara göra en liten slutanmärkning. Vi får aldrig riktigt svaret på vem av oss som gjorde den rätta bedömningen. Historien pekar ju bara på en handlingsväg, och det är den som majoriteten kommer att befästa nu, nämligen att vi är med och skriver på det här avtalet. Vi får väl se vad som händer. Det är naturligtvis min förhoppning att det blir som både Göran Lennmarker och Viola Furubjelke har fört fram här, nämligen att den enastående plattformen kommer att leda till stora framgångar när de gäller kontakter med Marocko och att vi ser Västsaharafrågan löst så som FN vill se den löst. Men historien får väl som sagt visa vem som fick rätt.

Anf. 30 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag vill bara erinra Karl-Göran Biörsmark om att vi har 20 års erfarenhet av svaga kontakter. Det har inte lett någonvart. Jag tror att det är klokt att nu välja en ny strategi.

Anf. 31 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Fru talman! Jag vill bara nämna ordet Sydafrika.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 5 §.)

5 § Förbud mot användning av synförstörande laservapen

Föredrogs

Utrikesutskottets betänkande 1996/97:UU4

Förbud mot användning av synförstörande laservapen (prop. 1995/96:210)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

UU3 Europa-Medelhavsavtalet mellan EU och Marocko

1. utskottet

2. res. (c, fp, v, mp, kd)

Votering:

207 för utskottet

84 för res.

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 61 m, 1 fp

För res.: 1 m, 23 c, 18 fp, 17 v, 15 mp, 10 kd

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 16 s, 18 m, 4 c, 6 fp, 5 v, 3 mp, 5 kd

Ajournering

På förslag av andre vice talmannen beslöt kammaren kl. 13.33 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

6 § Frågestund

Frågestund

Anf. 32 TALMANNEN:

Kammaren återupptar förhandlingarna, nu för riksdagens frågestund.

Följande statsråd deltar i dag: statsminister Göran Persson, socialminister Margot Wallström, finansminister Erik Åsbrink, kommunikationsminister Ines Uusmann, statsrådet Leif Blomberg, statsrådet Maj-Inger Klingvall och statsrådet Leif Pagrotsky.

Statsministern besvarar allmänpolitiska och övergripande frågor, övriga statsråd frågor som berör deras ansvarsområde.

Jag lämnar ordet fritt.

Sysselsättningspolitiken

Anf. 33 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! När vi moderater drev fram en sysselsättningsproposition i somras medgav regeringen själv att det som föreslogs inte skulle räcka. Ändå har inte något nytt kommit i budgetpropositionen. Beslutade förändringar måste först få slå igenom, heter det.

Nu stiger arbetslösheten, varslen ökar och de lediga platserna är färre. Ändå verkar regeringen vilja återkalla sommarens beslut, bl.a. beträffande arbetslöshetsförsäkringen.

Vill statsministern förklara hur det skall kunna leda till nya jobb i den enskilda sektorn? Vi är ju ense om att det är där de måste komma. Vill han också klara ut hur sådana jobb skall kunna komma till stånd som en följd av den fördubbling av sjuklönepperioden som regeringen nu, med Centerns hjälp, alldeles nyss drivit igenom här i kammaren?

Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag och Lars Tobisson har haft ett och annat meningsutbyte om ekonomisk politik och arbetslöshet här i kammaren. Vid de tillfällena har vi behandlat det grepp som regeringen har tagit om de offentliga finanserna. Vi har pressat ned underskotten. Vi har tagit bort inflationen ur ekonomin. Vi har fått ned räntorna. Det är stora saker, och det tänker vi inte släppa greppet om.

I programmet för att göra detta har vi genomfört en del besparingar, exempelvis besparingar som kallas för sjuklöneperiod. Och om man isolerar sig till sjuklöneperioden, är det klart att man kan beskriva det så som Tobisson gjorde. Men om man frågar småföretagare och andra om det är bra med låga räntor, med ordning i statsfinanserna och med låg inflation svarar de ja.

Vi tänker inte medverka till någon politik som river upp eller försvagar det vi har gjort. Däremot är vi lyhörda för kritik när det gäller fördelningen av de bördor som skall bäras. I det perspektivet skall diskussionen om a-kassan ses.

Anf. 35 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Sjuklöneperiodens förlängning fungerar ju som en skatteköjning. Det är en direkt kostnadsökning för företag, inte minst mindre företag, där vi hoppas på jobb. Detta är verkligen inte bara en statsfinansiell fråga.

Vad som nu behövs är strukturella reformer i samhälle och ekonomi som kan ge förutsättningar för fler företag och nya jobb. Skärpt arbetsvillkor, som jag var inne på, och begränsningar i ersättningsperioden är nu sådant som skall ändras, men det skulle ju ha gett en omställning i arbetslivet, som vi eftersträvar. Förlängd sjuklöneperiod försvårar, som sagt var, tillkomsten av nya jobb. Det har inte bara SAF utan även LO varit uppe och framhållit för regeringen. Det verkar som om regeringens politik för sysselsättning mest skall bestå i att dribbla med utgifter eller bidrag inom den offentliga sektorn.

Vi har nu fått höra att det senare i dag skall hållas en presskonferens om något förslag att förse kommunerna med pengar från staten. Man måste ha funnit 3 miljarder någonstans under det utgiftstak som är fastställt.

Får jag fråga: Kan statsministern nu, inför denna kammare och inte bara vid en presskonferens, närmare beskriva vad det här förslaget syftar till och hur det är konstruerat?

Anf. 36 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det förslag som senare i eftermiddag kommer att redovisas av finansministern och inrikesministern handlar om att ge kommunerna en lättare situation. Hur det är närmare tekniskt utformat kommer att redovisas där.

Sedan hade Tobisson frågan om sjuklöneperioden - det var där frågestunden började - där han beskriver det här som en attack på näringslivet. Det är inte första gången vi genomför en sjuklöneperiod - vi har gjort det en gång tidigare. Den förändringen av sjuklöneperioden gav ju näringslivet ett nettotillskott, där man fick en kraftigare sänkning av arbetsgivaravgifterna än vad som representerades av den merkostnad som sjuklöneperioden gav. Det var alltså en positiv effekt för näringslivet.

Vi har självfallet ingen som helst strävan efter att göra det mindre attraktivt att delta i arbetslivet eller göra det svårare att driva småföretag.

Vad vi nu diskuterar i regeringen är: Har de åtgärder vi vidtagit fördelats på ett rättvist sätt? Kan man exempelvis utforma a-kassan på ett sådant sätt att de arbetslösa får en lättare börda? Vi vet att Tobisson har

Anf. 37 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Det är just den diskussion jag nu för med statsministern. När sjuklöneperioden en gång infördes, åtföljdes den av kompensation till arbetsgivarna. Det sker inte nu. Det är inget tvivel om att det är en kostnadsökning, och även LO säger att den kommer att leda till att färre jobb tillkommer.

När det gäller det som skall beskrivas senare på en presskonferens ställer jag återigen frågan: Varför kan inte kammaren få veta detta, när det tydligen är så långt gånget att det kan redovisas vid en presskonferens om drygt en timme?

Kommunernas dåliga ekonomi är en följd av den svaga tillväxt i ekonomin som i sin tur är en följd av regeringens sätt att bedriva saneringspolitik, dvs. att höja skatter i stället för att sänka utgifter och avreglera.

Tror statsministern verkligen att det går att få bukt med arbetslösheten genom att göra det svårare för företagen – de som borde få en chans att komma med nya jobb – och genom att regeringen skickar pengar till kommunerna, utan att företa denna strukturella förändring i ekonomin som kan ge bättre företagande och mera riktiga arbetstillfällen?

Anf. 38 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag märker att Tobisson är väl förberedd, med sina skrivna inlägg, och jag har hört det förut. Det är inget nytt, utan det är samma eviga moderata klagan vad gäller skatter.

Vad som nu händer med kommunerna är att vi lyckas ge dem en lindrigare situation än vad de själva hade trott. Det pågår just nu förhandlingar med kommunförbunden om den saken. Därför är det inte tekniskt fullt färdigt.

Vad sedan gäller arbetsgivarnas situation beträffande sjuklöneperioden, gav den förra förändringen som vi gjorde en lättnad för arbetsgivarkollektivet på 3 miljarder kronor. Det här tar tillbaka 1 miljard av dessa 3 miljarder. Det är 2 miljarder i avgiftssänkning som arbetsgivar-kollektivet har fått, tack vare att sjuklöneperiod har införts. Det blundar Moderaterna naturligtvis för, och de ser till den lilla bit som nu diskuteras. Se till helheten, så begriper Tobisson sambanden!

Anf. 39 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag vill ställa en följdfråga till statsministern.

Om jag har förstått saken rätt, avser regeringen att låna ca 3 miljarder till kommunerna av statliga skattepengar, som i så fall skulle bli återbetalningspliktiga 1999, nämligen om man justerar de preliminära skatteutbetalningarna till kommunerna. Då är det ju en något annorlunda bild man får, än om kommunerna skulle få 3 miljarder i bidrag.

Min fråga till statsministern är då: Är avsikten att uppmuntra kommunerna att skuldsätta sig för att betala löpande driftsutgifter 1997?

Anf. 40 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi är nu inne på kommunal ekonomi, och det finns ett ansvarigt statsråd närvarande. Finansministern kan svara på den frågan.

Anf. 41 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är trevligt att uppträda här i riksdagen vid en frågestund.

Jag kommer just från de ännu icke avslutade överläggningarna mellan regeringen och Kommun- och Landstingsförbunden, och jag kan därför inte redovisa något slutligt resultat av de överläggningarna. Jag hoppas att de blir klara så att det kan redovisas senare i dag.

Så mycket kan jag säga att tanken är att tillföra kollektivet kommuner och landsting ytterligare ca 3 miljarder kronor under 1997. Det är inte fråga om att låna ut pengar till Kommun- och Landstingsförbunden, utan det hela bygger på att det går bättre i svensk ekonomi med en högre tillväxt och en högre uppräknings av skatteunderlaget än som ligger till grund för det system som gällt hittills. Det är alltså inte något lån, utan det är fråga om en påtaglig förstärkning av kommunernas och landstingens ekonomi under 1997.

Om Lennart Hedquist motsätter sig den förbättringen får vi i regeringen leva med det.

Anf. 42 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Om det vore som Erik Åsbrink nu säger att det är, skulle den uppskrivningen ske med automatik med de faktorer som styr de preliminära skatteutbetalningarna till kommunerna för 1997. Nu framställs det som om 3 miljarder som egentligen motsvarar slutavräkningen för 1995 skall tillföras. Om man skriver upp utbetalningarna med 3 miljarder utöver vad som egentligen skulle ske blir ju kommunerna återbetalningskyldiga 1999, om utvecklingen då inte är lika positiv som regeringen nu anser att den är. Det här är uppenbarligen inte ett bidrag till kommunerna.

Anf. 43 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det finns ingen automatik i detta, utan det krävs ett ingripande från regeringens sida för att den ytterligare ökningen skall komma till stånd. Den bygger på att det går bättre i svensk ekonomi än vad som anges i de prognoser som ligger till grund för den hittillsvarande uppräkningsningen. Jag kan påpeka att man på Konjunkturinstitutet, som tidigare har levererat underlaget till den bedömningen, har sagt att som det har utvecklats sig i svensk ekonomi på senare tid är man inställd på att tillväxten blir högre, dvs. även Konjunkturinstitutet bedömer att utvecklingen blir bättre än dess tidigare prognoser.

Anf. 44 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Men om man nu, statsrådet Åsbrink, kan skjuta till mer pengar till ett utgiftsområde för att man reviderar prognosen, får en dynamisk effekt, då borde man i logikens namn göra det även på andra utgiftsområden. Det bjuder logiken. Då får man ompröva alla utgiftsområden. Det är det ena jag undrar över.

Nästa fråga är: Vad har hänt som gör att regeringen en månad efter det att man lade fram budgeten måste ompröva hur mycket pengar kommunerna bör ha? Vi föreslog detta i somras. Vi har föreslagit det länge. Varför kommer denna insikt först nu? Vad har hänt denna månad? Är det inte litet knepigt att revidera sin egen budget en månad efter det att man har lagt fram den?

Prot. 1996/97:18

24 oktober

frågestund

Anf. 45 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det här riskerar att bli litet tekniskt. Det är inte så att vi reviderar vår budget, och det är inte så att vi höjer några utgiftstak. Den budget vi lade fram bygger givetvis på de prognoser som vi själva levererar. Efter det att dessa prognoser var fastställda fick vi klart för oss att den bedömning som Riksrevisionsverket bygger på leder till en lägre uppräknings av skatteunderlaget. Om vi inte hade gjort någonting hade detta slagit igenom med åtföljande konsekvenser för kommuner och landsting. Nu säger vi att vi inte accepterar detta, utan vi anser att det finns starka skäl att bygga på den mer optimistiska uppräknings som redan ingår i vår egen budget. Men det krävs alltså ett regeringsingripande för att detta skall slå igenom. Det är det som vi är i färd med att genomföra.

Man kan naturligtvis inte dra några slutsatser av detta för övriga utgiftsområden. Det här är inte någon omprövning av politiken. Det är inte att gå ifrån den nya budgetprocessen med utgiftstak. Vi håller oss helt och hållet inom de ramarna.

Anf. 46 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Men, statsrådet, ett tak betyder att man har fastställt hur mycket det får kosta. Om man tillskjuter ytterligare 3 miljarder förstår nog varje normal svensk att taket höjs. Varför kan man göra det på ett område och inte på andra områden? Det blir nog tekniskt väldigt svårt att redogöra för detta. Eller också är det inte nya pengar. Då har Lennart Hedquist rätt, och då har man inte ändrat på taket. Men man kan inte inta två olika ståndpunkter samtidigt – det är ingen förändring av taket, men det är nya pengar. Vad har hänt? Vi har länge vetat att kommunerna behöver mer pengar. Varför kommer ni med förslag först nu?

Anf. 47 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag har redan förklarat detta. Om det inte är begripligt får kanske Lars Bäckström och jag sätta oss i separata överläggningar så skall jag gå igenom detta litet utförligare.

Än en gång: Vi har inte gått ifrån våra beräkningar i budgeten. Vi har inte justerat något utgiftstak. Vi håller oss till de bedömningar som vi själva har redovisat i budgeten.

Om vi däremot inte gör detta ingripande, kommer kommuner och landsting att få 2,6 miljarder kronor mindre, och det är vad de utgår från för närvarande i sitt budgetarbete. De utgår från Riksrevisionsverkets underlag, som levererades efter det att budgeten var fastställd. Nu korrigerar vi detta, och det budskap som går ut till landets samtliga kommunalpolitiker och landstingspolitiker är: Ni har 2 600 miljoner kronor mer i era budgetar för nästa år. Det löser naturligtvis inte alla problem, men visst underlättar det den politik som skall föras under nästa år.

Anf. 48 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Man har en känsla av att såväl statsministern som finansministern och om jag förstår saken rätt även Olof Johansson och antagligen Per-Ola Eriksson kommer att dra på sig totemasker om en stund på samtidigt hållna presskonferenser.

Erik Åsbrink talade om ett ingripande från regeringens sida. I ett dokument som jag har fått från Riksrevisionsverket står det att den definitiva uppräkningsfaktorn för inkomståret 1995, som styr slutavräkningen, kommer att fastställas i december. Är detta, Erik Åsbrink, en normal process, att när man fastställt detta skulle de korrekta värdena ha satts in i de här uppräkningsfaktorerna? Är det här någon sorts spektakel som ni genomför nu, som ni kallar för ett ingripande men som i själva verket hade fått exakt samma effekt om allting hade löpt som det var tänkt från början?

Anf. 49 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag tycker till skillnad från Mats Odell att det inte är något spektakel om kommuner och landsting tillförs ytterligare 2,6 miljarder kronor fr.o.m. den 1 januari 1997. Det krävs ett regeringsingripande för att detta skall komma till stånd, annars blir det inte av.

Det systemet innebär är att uppräknigen bygger på Riksrevisionsverkets bedömning. Sedan sker en slutavräkning, men den kommer först 1999. Det är naturligtvis inte någon större tröst för de kommunalmän som nu arbetar intensivt för att få budgeten att gå ihop för 1997. I dag får de beskedet att de tillförs ytterligare 2 600 miljoner kronor.

Anf. 50 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Ett besked i dag, säger statsrådet, men uppenbarligen skulle det här normalt sett ske i december, med exakt samma resultat som det som presenteras som en stor nyhet i dag på presskonferens.

Detta är ett lätt hyckleri, fru talman.

Anf. 51 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är fullständigt fel information som Mats Odell lämnar. Det är inte så att det här skulle ha korrigerats i december. Faktum är att slutavräkning sker 1999, alltså först två år senare. Det tror jag inte är någon större tröst för dem som nu arbetar för att få budgeten att gå ihop för 1997. Nu får de beskedet att de tillförs ytterligare 2,6 miljarder. Vi får väl från Socialdemokraternas och Centerpartiets sida leva med att Kristdemokraterna tycker att det här är ett spektakel. Jag tror att man ser på detta på ett annat sätt ute i landet, kanske även bland en och annan kristdemokratisk kommunpolitiker.

Anf. 52 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi välkomnar självfallet att det går bättre för Sverige. Vi tror också att det finns system som hanterar statistiken för detta. I det dokument som jag har här, daterat den 17 september, står det: Den definitiva uppräkningsfaktorn för inkomståret 1995 – det är det vi talar om, Erik Åsbrink – som styr slutavräkningen kommer att fastställas i december.

Anf. 53 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är fortfarande på det sättet att det som nu sker, enligt den hittills gällande ordningen, är att ett preliminärt skatteunderlag för 1997 fastställs. Slutavräkningen sker 1999. Det är ett faktum. I den mån slutavräkningen avviker från det preliminära underlaget i ena eller andra riktningen sker korrigeringen 1999. Det är först då som de ytterligare pengar som eventuellt kan tillföras kommuner och landsting utbetalas.

Jag tycker faktiskt att vi skall ha klart för oss vad det här handlar om. 2,6 miljarder kronor handlar om tusentals sysselsättningstillfällen som vi kan rädda. Det handlar om att vi kan ge ett väsentligt handtag till vården, till omsorgen och till skolan. Det tror jag att man sätter värde på ute i kommuner och landsting, kanske även bland en och annan partivän till Mats Odell.

Anf. 54 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Runt om i landet sitter kommunala tjänstemän, landstingstjänstemän och politiker och vrider och vänder på kronorna. Tyvärr planerar man ganska stora nedskärningar och avskedanden inom skola, omsorg och vård. Bakgrunden är att regeringen, och även den förra regeringen, har dragit åt tumskrubarna – en efter en, varv efter varv – mot kommunerna för att de skall ta över de problem som staten haft i sina affärer. Senast i går fattades ett beslut om att ytterligare dra åt tumskrubarna genom att bestraffa kommuner som höjer skatten.

Nu verkar det som om regeringen över natten fått något slags insikt om att det råder allvarliga problem ute i kommunerna.

Det finansministern nu föreslår tycks vara en engångsinsats för 1997. Men om det skall ha någon effekt på sysselsättningen måste det till någonting på längre sikt. Finns det någon liten tanke om en långsiktig förändring och förbättring av den kommunala ekonomin, eller är det bara en engångsinsats ni är ute efter?

Anf. 55 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är välkommet om Peter Eriksson, till skillnad från en del andra partiföreträdare, ställer sig bakom den här åtgärden. Den innebär ändå en väsentlig förbättring för kommuner och landsting 1997. Det här är inte någon insikt som har kommit under natten utan ett arbete som har pågått sedan en tid tillbaka. I dag redovisar vi resultatet.

Långsiktigt avgörs naturligtvis kommunernas och landstingens ekonomi av hur det går för landets ekonomi i stort. Det är helt avgörande att vi får en hygglig tillväxt i ekonomin. Det är helt avgörande att vi får ordning på statsfinanserna och inte tvingas till ytterligare nedskärningar eller skattehöjningar. Det är också oerhört viktigt att räntan går ned, och vi har i dag sett fortsatta glädjande tecken på det. Den räntenedgång som ägt rum i Sverige under senare tid innebär bara den en minskad utgiftsbörda för kommuner och landsting på över 3 miljarder kronor. Det är klart att detta är väsentligt för att stärka kommunernas och landstingens ekonomi.

Anf. 56 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Kommunförbundet talar om nedskärningar i storleksordningen 50 000 människor. Så många skall alltså bli arbetslösa, utöver de

700 000 vi redan har. Regeringen räknar också i sina planer med en kraftigt ökad arbetslöshet inom den kommunala sektorn. Har ni ingen idé om hur man långsiktigt kan förbättra den kommunala ekonomin? Det här är en engångsinsats som jag visserligen applåderar och stöder, men någon mer långsiktig idé finns det alltså inte.

Anf. 57 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Vi har en överenskommelse mellan regeringen och Kommun- och Landstingsförbunden med ömsesidiga åtaganden, där bl.a. kommunerna och landstingen har förbundit sig att i möjligaste mån undvika att säga upp fast anställd personal. Jag utgår från att denna överenskommelse bekräftas och slås fast på nytt i de överläggningar som ännu inte var avslutade när jag gick därifrån för att komma till kammaren. Men det borde även för Peter Eriksson vara välkommet att vi nu kan göra en insats som tillför kollektivet kommun och landsting ytterligare 2,6 miljarder kronor. Det är klart att det är en förbättring.

Vi måste hela tiden se till att de åtgärder vi vidtar sker inom ramen för en ansvarsfull finanspolitik. På så sätt kan vi säkerställa de förbättringar vi har uppnått i form av låg inflation och sjunkande räntor så att dessa inte förbyts i sin motsats. Där har vi restriktionen, och det är den vi skall arbeta inom.

Vapenexporten till Indonesien

Anf. 58 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag tänkte ta upp en annan aktuell fråga och rikta den till vapenexportministern Leif Pagrotsky.

Det gäller vapenexporten till Indonesien. Frågan har blivit aktuell inte minst sedan årets mottagare av Nobels fredspris reagerat väldigt kraftigt. Det har uppstått både en svensk och en internationell debatt om svensk vapenexport till Indonesien. Den här veckan levereras ytterligare krigsmateriel till diktaturen i Indonesien. Om det sker med flyg går leveransen kl. 20.00 i kväll från Landvetter – om det är SAS som flyger.

Jag vet att även många inom socialdemokratin är olyckliga över vapenexportministerns och regeringens hantering av vapenexportfrågorna. Min konkreta fråga är: Avser regeringen att ta intryck av den här kritiken och på något sätt försöka stoppa de leveranser till Indonesien som just nu pågår?

Anf. 59 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Den här frågan kom upp genom att fredspristagaren anförde kritik mot Sverige i samma veva som valet till säkerhetsrådet skulle företas. Han ville använda det opinionsmässiga utrymme som fredspriset gav honom till att motarbeta Sveriges kandidatur. Därvid fick han god hjälp av Miljöpartiet, som om jag minns rätt sade att Sverige inte platsar i säkerhetsrådet. Denna fråga – Sveriges vapenexport till Indonesien – gjordes till en förtroendefråga. Här skulle det mätas om Sverige hade förtroende i världen eller inte.

Nu vet vi resultatet. Sverige fick exceptionellt starkt stöd. Förtroendestämningen ledde till att vi fick närmast sovjetiska röstetal – närmare

90 % av FN:s medlemsländer röstade för att Sverige skulle få en plats i säkerhetsrådet. Detta tycker jag är det eftertryckligaste svaret på frågan om huruvida missnöjet med Sveriges vapenexportpolitik är så starkt att denna måste ändras om inte Sverige skall behöva skämmas i hela världen.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

frågestund

Anf. 60 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Om jag förstår det hela rätt har alltså inte regeringen för avsikt att ändra sin policy när det gäller Indonesien, trots de ganska hårda angrepp som även har skett internt inom socialdemokratien.

Jag har två korta och konkreta följdfrågor. För det första: Hur ser statsrådet på att EU-parlamentet har uttalat en stark rekommendation om att de stater som finns inom EU inte bör skicka vapen till Indonesien? För det andra: De kanoner som är aktuella – vi har tidigare diskuterat om det gäller tre, fyra eller något annat antal – uppfattas av regeringen som en följdleverans, utifrån följdleveransbegreppet när det gäller vapenexport. Är det alltså regeringens uppfattning att om man har gett tillstånd till försäljning av två eller tre kanoner är det sedan fritt fram med hundra kanoner, eftersom det då skulle kunna betraktas som en följdleverans? Vilket beslut, i riksdagen eller annorstädes, lutar sig regeringen på i så fall?

Anf. 61 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Låt mig först uttrycka min förtjusning över det litet näpna stöd för EU:s arbete som Birger Schlaug nu visar. Jag betraktar inte EU-parlamentets resolutioner som bindande för mig, varken när det gäller detta eller när det gäller t.ex. stödet till tobaksindustrin eller något annat. EU-parlamentets maning till försiktighet med export av vapen till Indonesien iakttas av Sverige mer än av något annat vapenproducerande land i EU, såvitt jag har kunnat utröna – och jag har forskat ganska noga i detta. Den linjen är stabil sedan ganska många år tillbaka. Vi säljer inte, vi ingår inga nya engagemang, vi inleder inga nya affärer – men vi gör vad vi tycker är rimligt för att fullfölja det som redan har ingåtts.

Närmare kommentarer till konkreta affärer tycker jag inte att jag bör göra, särskilt inte i den lagstiftande församling som har bestämt att den här sortens information skall vara omgärdad av vissa sekretesslagar. Vi har diskuterat detta förut i kammaren, och jag rekommenderade då dem som ville ha ut informationen att motionera om lagändring. Nu har motionstiden löpt ut, och jag utgår från att den motionen nu ligger för behandling.

Anf. 62 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag ställde en principfråga, och en sådan bör även en regering kunna ha en offentlig uppfattning om. Säg att ett företag har fått tillstånd att leverera två eller tre kanoner. Innebär det konkret att det automatiskt uppfattas som följdleveranser att sedan fortsätta att leverera t.ex. hundra kanoner? Det var en klar principfråga.

Anf. 63 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Svaret på den frågan är nej. Det finns ingen sådan automatik. Det bedöms från fall till fall. Det är en noggrann process där alla

partier är inblandade. Ibland blir det säkert ja, ibland blir det säkert nej. Det går inte att avgöra på det sättet. Svaret på frågan om huruvida det finns automatik i detta är definitivt nej.

Köerna i sjukvården

Anf. 64 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till socialministern.

År 1991, när den borgerliga regeringen tillträdde, hade vi långa köer i sjukvården. 1994, när den socialdemokratiska regeringen tog över, var köerna i princip borta. Nu, två år därefter, 1996, är köerna i sjukvården tillbaka igen.

Min fråga är: Har socialministern analyserat orsaken till detta? Vilka åtgärder är socialministern beredd att vidta för att begränsa köerna i sjukvården?

Anf. 65 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Vi för fortlöpande samtal med Landstingsförbundet runt dessa frågor. För närvarande är de ju aktuella i Dagmaröverenskommelsen som vi skall träffa inom kort. I dessa samtal diskuteras hur vårdgarantin skall se ut och om den eventuellt skall omvandlas så att den bättre stämmer överens med den verklighet som man har att brottas med i landstingen i dag. Den gemensamma utgångspunkten är att vi inte skall ha köer i sjukvården. Vi skall göra allt vi kan gemensamt för att få bort köerna.

Det har visat sig att detta är ett väldigt trubbigt instrument att mäta med, att det inte alltid är alldeles rättvisande och framför allt att det stämmer dåligt med den prioriteringsutredning som nyss har lämnat ett förslag. Detta försöker vi justera i våra överläggningar med Landstingsförbundet.

Anf. 66 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag tror inte att detta är enbart en fråga som kan lösas genom överläggningar med Landstingsförbundet, även om de nog är viktiga i och för sig.

Men socialministern kan tänka efter hur det var före 1991 och hur det blev efter regeringsskiftet 1991 genom viktiga strukturella förändringar i sjukvården. Vårdgarantin infördes bl.a. och köerna minskade därför att friheten inom sjukvårdens strukturer ökade. Efter regeringsskiftet 1994 kom det en rad återställare som drabbade sjukvården och som har givit precis samma negativa effekter som före 1991.

Det är därför jag frågar om socialministern har analyserat varför det finns köer när vi har en socialdemokratisk regering och varför köerna snabbt kan avvecklas när vi har en borgerlig regering som har en annan syn på strukturen i sjukvården. Detta tycker jag att socialministern skulle tänka på. I stället för de återställare som antogs efter 1994 på sjukvårdsområdet borde man ha gått vidare och skapat större frihet så att köerna inte hade kommit tillbaka.

Anf. 67 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Naturligtvis analyserar vi dessa siffror och vad som ligger bakom köerna mycket noggrant, och vi måste göra det ihop med landstingen som har att svara för den vardagliga hälso- och sjukvården.

En av de åtgärder som den borgerliga regeringen vidtog och som faktiskt minskade möjligheten att leva upp till vårdgarantin och att fördela resurserna rättvist var att man tillät en fri etablering av läkare och sjukgymnaster som skulle ha samhälleliga subventioner. Det är något man måste rätta till för att man skall kunna bedöma vårdbehovet och faktiskt rikta in resurserna där de behövs allra bäst. Vi är i den situationen nu.

Diskussioner kring sjukvårdens prioriteringar och kring hur man skall nå dem som bäst behöver samhällets hälso- och sjukvård förs i alla länder, i alla fall i västvärlden.

Anf. 68 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Det var ett intressant exempel socialministern tog. Det är ett sådant exempel på just en sådan negativ återställare. Om socialministern tittar på och jämför kostnader i offentlig vård och hos de alternativa vårdgivare som regeringen nu är på väg att förbjuda kommer hon att se att den alternativa vården är betydligt billigare samtidigt som den skapar frihet för patienten att välja.

Se över flera sådana exempel, så tror jag att socialministern kan komma tillbaka med ett förslag som kan lösa sjukvårdskrisen.

Anf. 69 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Detta är ett mycket intressant exempel, därför att det beror på att privata vårdgivare i mycket hög grad väljer att etablera sig på Östermalm, där det redan finns en utbredd etablering av läkare. De kan välja patienter på ett helt annat sätt än vad man kan göra i landstingsvården, och därför kan de också hålla nere sina kostnader.

Det här skenade ju i väg så att vården faktiskt blev mycket dyrare, och det skall vi rätta till så att vi kan ha en vettig blandning av privat och offentlig vård. Det är inte meningen att fördöma privata vårdgivare, men vi behöver ha en bra prioritering, och då är det här som sagt ett gott exempel.

Anf. 70 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Det här är mycket intressant. Regeringens förslag om att ge kommuner och landsting en engångssumma är naturligtvis bra, men vi kristdemokrater vill ge 6½ miljarder extra till kommuner och landsting, och det skall finnas med hela tiden. Det är det som är skillnaden för att få stabilitet. Jag förutsätter att regeringen kan fortsätta att lyssna på kristdemokraterna när det gäller behovet av resurser ute i kommuner och landsting.

Jag vill också när det gäller köerna fråga Margot Wallström om det har gjorts någon utredning av vad vårdköerna kostar samhällsekonomiskt. Det största problemet med en vårdkö är ju faktiskt att den enskilde i månader och ibland år går och har ont, besväras oerhört och får långa sjukskrivningstider.

Jag vill också fråga var socialdemokraternas konsekvensutredningar finns. Är det något man kan säga om den borgerliga regeringens sjukvårdspolitik så är det att det hände positiva saker då. Nu är det sämre.

Anf. 71 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Man har kort tid till sitt förfogande men skulle ändå vilja göra en intellektuellt hederlig bedömning av det här med vårdköer, som är ett mycket trubbigt mätinstrument. Detta späddes på av sjuksköterskestrejken, vilket också Socialstyrelsen konstaterat.

Det kan skifta väldigt mycket inom ett landsting. Så sent som i morse läste jag i mitt eget husorgan, Värmlands Folkblad, hur det ser ut i vårt län. Där klarar man vårdgarantin inom länet. Man behöver inte ha så långa köer. Detta beror dock på hur patienten väljer. Om patienten vill stå i kö får han eller hon göra det i Karlstad under mycket lång tid, men han eller hon kan få samma operation utförd i Säffle eller på något annat håll.

Det här är alltså vanskligt. Det är vanskligt också när det gäller prioriteringar. Skall man välja ut tolv diagnoser och säga att just dessa skall komma före allt annat, när vi nu ser hur det ligger till med vård av gamla och döende människor? Vi har ju sagt att det är de mest vårdkrävande som skall prioriteras. Det måste väl vara riktigt att vi arbetar med att forma en ny vårdgaranti som bättre stämmer med de prioriteringar som vi har lagt en bra grund för i utredningen?

Anf. 72 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Det är naturligtvis helt riktigt, men det är ju precis det som socialministern säger nu som bäddar för det kristdemokratiska förslaget om mer pengar till vård och omsorg. Trots allt finns det väldigt stora behov hos de äldre svårast sjuka. Men när vårdköerna ökar mer och mer och man drar ned för kommuner och landsting går det inte ihop. Kom ihåg, Margot Wallström, att 33 % av operationssalarnas kapacitet utnyttjas i dag.

Många landsting skär nu ned tiden då man opererar därför att man inte har operatörer och kringpersonal. Det kan inte vara en klok politik. När ett företag får mer att göra arbetar man tvåskift eller treskift, men när vårdköerna ökar tycks man ge människor ännu mindre möjligheter att komma till vården, och det tycker jag är helt fel.

Anf. 73 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Chatrine Pålsson skall ha heder av sitt försök att ändå skildra detta så nyanserat som det över huvud taget är möjligt. Det här problemet rymmer många olika sidor. Det handlar om så mycket: Hur skall vi använda resurserna bättre och effektivare? Hur vi skall inrikta oss på att använda medicinsk och teknisk utrustning på allra bästa sätt och på ett sätt som vi vet ger bra vårdresultat? Hur skall vi forma arbetsorganisationen inom vården så att vi blir bättre och så att vi tar hand om patienterna på ett effektivare och bättre sätt? Där återstår det ännu en del att göra.

Detta säger jag i fullt medvetande om att det vi verkligen måste anstränga oss för att göra är att ta med vårdpersonalen på ett helt annat sätt i hela den förändringsprocess som vi står inför inom vården. Det är helt

riktigt att vi ser växande behov, och jag skulle vilja påstå att det är inom äldreomsorgen som de största behoven kommer att uppstå.

Regeringen har samma intresse som både kommuner och landsting att se till att vi skall garantera resurser till vård och omsorg. Hela svenska folket skall känna att det är vår viktigaste prioritet. Det kommer vi att klara om vi också kan klara att få ned arbetslösheten, och det skall vi.

Prot. 1996/97:18

24 oktober

frågestund

Anf. 74 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag kan dela socialministerns värdering. Det finns mycket större behov inom sjukvården än just köerna. De är en relativt liten del av de problem vi står inför. Jag tycker också att Chatrine Pålsson har rätt. Kristdemokraterna och även Vänsterpartiet tycker att vi måste tillföra pengar till sjukvården. Det har vi föreslagit länge.

Därför blev jag litet förvånad när förra frågan diskuterades. Det var bara inrikesministern och finansministern som hade varit inblandade i diskussionerna med kommuner och landsting. Såvitt jag förstår borde socialministern också ha varit inblandad, för det är ju på hennes område som problemen finns. Det är viktigt att vi får en vettig användning av dessa resurser.

Anf. 75 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Linjen har varit alldeles tydlig från regeringens sida från början. Vi vill värna verksamheterna – utbildningen, vården och omsorgen om de gamla och sjuka. Om den tryggheten inte finns bryts ett samhälles solidaritet ned. Då skadas hela tilltron till samhällets möjligheter och till demokratin. Därför är det vår viktigaste prioritering. Jag kan garantera att jag är med i alla diskussioner där jag kan få in en fot. Självfallet är vi *en* regering som fattar kollektivt beslut om dessa viktiga saker. Detta kommer att vara en god hjälp i dagsläget, för nu sitter kommuner och landsting med sina tunga budgetar. Pengarna kommer att vara en välkommen avlastning. Jag är helt övertygad att de kommer att använda dem till att behålla personal i dessa viktiga verksamheter.

Jag kan också garantera att vi är med i de långsiktiga överväganden som vi måste göra, inte minst med anledning av HSU – Hälso- och sjukvårdsutredningen – där man ser på hur vi skall klara verksamheten fram till år 2000 och därefter.

Dödsstraffet

Anf. 76 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Med anledning av att det är FN-dagen i dag och av att Sverige har fått ett medlemskap i säkerhetsrådet i FN skulle jag vilja fråga statsminister Göran Persson om Sverige nu aktivt kan medverka till att dödsstraffet avskaffas i världen.

Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är ovanligt lätt att svara ja på en sådan fråga. Vi skall göra allt vad vi kan för att motverka detta vidriga inslag i rättsskipningen i vissa länder. Om platsen i FN:s säkerhetsråd kan utnyttjas för detta återstår att se, men om det går är det klart att vi skall göra det.

Tyvärr är det en tendens runt om i världen att dödsstraffet, t.o.m. i utvecklade länder, är på väg tillbaka. Det väcker avsky, och det är sådant som smärtar. Vi skall göra vad vi kan, som en upplyst nation med humanistiska värderingar, för att motverka detta i världen.

Anf. 78 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Det känns bra. Det väckte verkligen avsky när Amerikas president i ett sammanhang påtalade att dödsstraffet var det enda som hjälpte när man skulle straffa någon.

Jag hoppas väldigt mycket på Sveriges medlemskap i säkerhetsrådet.

Bostadsbidrag

Anf. 79 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maj-Inger Klingvall.

Den 5 maj i år beslutade riksdagen med mycket bred majoritet ge regeringen till känna att den skyndsamt skulle återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning för sammanboende av samma kön som söker bostadsbidrag. På detta sätt skulle den diskriminering av homosexuella som hittills rått upphöra.

Min fråga till statsrådet är följande: När kommer regeringen med en proposition i frågan?

Anf. 80 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Anders Ygeman säger. Riksdagen har fattat detta beslut, och uppdraget ligger hos mig på Socialdepartementet. Jag kan i dag inte lämna något besked om när det kommer ett förslag, men beredning pågår naturligtvis.

Moms på körkortsutbildningen

Anf. 81 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det finns väldigt många redovisningar av att unga människor har fått det jobbigare på många olika sätt. Det är jobbigare att få jobb, klara ekonomin, få bostad osv. Det är mot den bakgrunden som jag har en fråga till kommunikationsministern. I propositionen om mervärdesskatt inom kultur, utbildning och idrott föreslås det också att det skall bli mervärdesskatt på körkortsutbildning. Att ta körkort är ett steg in i vuxenvärlden som är väldigt viktigt. Det är också svårare och svårare att ta körkort på annat sätt än via körskola. Jag skulle vilja fråga vilken bedömning regeringen har gjort av vilka följder det kommer att få för unga människors möjlighet att ta körkort.

Anf. 82 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! Karin Pilsäters fråga handlar om ett sakområde som berör Kommunikationsdepartementet väldigt mycket, men det är finansministern som handhar momsfrågorna. Detta är en EU-anpassning som vi inte kan påverka i detta sakdepartement. Tyvärr kan inte heller Finansdepartementet göra det, såvitt jag vet. Om Erik Åsbrink vill följa upp, så var så god!

Anf. 83 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Ines Uusmann säger, förutom på en punkt. Det är statsrådet Thomas Östros som handlägger frågorna.

Prot. 1996/97:18

24 oktober

frågestund

Anf. 84 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Jag är verkligen medveten om att frågan om mervärdesskatt är väldigt svår i största allmänhet, och att den blir ännu svårare i samband med EU. Men min fråga gällde om regeringen möjligtvis hade gjort någon bedömning av vilka effekter det skulle kunna få för ungdomars möjligheter att ta körkort. Det är ingen värdering i momsfrågan jag efterfrågar utan en bedömning av unga människors framtida möjligheter.

Anf. 85 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s):

Fru talman! När det gäller ungdomars möjlighet att ta körkort har vi en diskussion om en översyn av körkortsutbildning och 16-årsgränsen och om vilka möjligheter man skall ha att träna i två år innan det är dags att ta körkort med t.ex. föräldrars hjälp. Det diskuteras, och vi gör en utvärdering av de effekter som den s.k. 16-årsgränsen har. I detta ligger också bilskolornas möjligheter att hjälpa till. Det är en fråga som är betydligt större än momsfrågan, men kostnaderna för att ta körkort är naturligtvis en ingrediens i utvärderingen.

Invandrarutredningens förslag

Anf. 86 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Leif Blomberg. Det handlar om invandrapolitiken. Invandrapolitiska kommittén lade fram sitt betänkande i april månad i år, med en rad olika förslag som alla syftar till invandrares delaktighet, ansvar och egenförsörjning i syfte att uppnå integration. Det har varit en remissomgång, som är klar. Innan dess har vi i en del olika medier kunnat läsa att regeringen sågar kommitténs förslag. Jag vet inte hur mycket sanning som ligger i det.

I juni förra året lade samma kommitté fram ett delbetänkande med olika förslag för att i någon mån jämställa invandrare och svenskar på arbetsmarknaden, och det remissbehandlades förra året. Trots flera påtryckningar på regeringen har det inte hänt någonting. Det är faktiskt ett oerhört stort problem, och det vet jag att statsrådet Leif Blomberg inser. Det är ganska tråkigt att det händer så litet på detta område.

Jag har ställt frågorna förut, men jag frågar än en gång: När kommer förslag som motverkar invandrarnas arbetslöshet? När kommer övriga förslag för att underlätta invandrarnas integration i det svenska samhället?

Anf. 87 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Proposition är tänkt att läggas på riksdagens bord i mars nästa år. När vi fick delbetänkandet från kommittén ansåg vi att det var bättre att invänta hela betänkandet för att få en samlad bild av vad som skulle vara möjligt att genomföra. Remissbehandlingen är som redan sagts avslutad, och vi är i full gång med att förbereda genomgången av remissvaren, men också innehållet i en tänkt kommande proposition.

Jag vill gärna understryka att det inte är så, att inga åtgärder sätts in i syfte att underlätta invandrades inträde på arbetsmarknaden. Alla människor i detta samhälle är föremål för insatser och åtgärder som syftar till att göra dem bättre redo för ett intåg på arbetsmarknaden via vår arbetsmarknadspolitik, via vår utbildningspolitik osv. Det har gjorts en hel del också i de avseendena.

Anf. 88 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! De förslag till åtgärder som är särskilt inriktade på invandrare och som finns i delbetänkandet skulle lika väl kunna göras generella; detta för att inte särbehandla invandrare. I alla fall på det området har det nog inte hänt särskilt mycket. Jag tycker faktiskt, med tanke på de problem som invandrare har på arbetsmarknaden, att en väldigt lång tid förflutit sedan delbetänkandet lades fram.

Kommittén föreslår i sitt, skulle jag vilja säga, stora betänkande särskilda aktionsplaner för att avhjälpa den akuta situationen med särskild inriktning på t.ex. invandrantäta förorter och särskilt invandrantäta områden.

Jag undrar hur regeringen tänker hantera detta. Jag tycker att det är lång tid att vänta ända till mars nästa år.

Anf. 89 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Fru talman! Regeringen har under innevarande år avsatt 125 miljoner kronor bl.a. för arbete i hårt segregerade områden i åtta kommuner. Vi har också avsatt en motsvarande summa för det kommande året. Tanken är att vi då skall se om vi kan hitta nya metoder och nya medel för att åstadkomma bättre förutsättningar för människor med en annan etnisk bakgrund än svensk från början att komma in på arbetsmarknaden. I de här områdena skall vi på olika sätt försöka organisera frivilligorganisationer och andra typer av folkrörelser i detta arbete, som pågår för fullt.

En annan aktivitet som pågår är Projekt 2000, som har bildats mellan ett antal företag och organisationer. Också staten är medlem. Man jobbar just i syfte att medvetandegöra arbetsgivare inom olika områden samt organisationer, kommuner, landsting, stat och privata arbetsgivare om den kvalitetshöjning som man kan få i sin verksamhet om hela det utbud av arbetskraft som finns på arbetsmarknaden tas i anspråk och människor med annat etniskt ursprung än svenskt inte räknas bort. Det är också en viktig insats. Listan skulle kunna göras mycket längre.

Vapenhandel

Anf. 90 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Leif Pagrotsky. Det gäller en vapenaffär för fem år sedan, då ett svenskt statligt vapenhandelsbolag såldes till de numera svartlistade vapenhandlarna Östling och Grundberg.

Finns det några mekanismer för att förhindra en sådan här situation, dvs. att åtgärder inte vidtas förrän situationen drivits till sin spets? Om det inte finns sådana mekanismer som kan hindra den här typen av handelsrelationer, avser statsrådet i så fall att ta initiativ till en översyn av handelsrelationer just inom vapenbranschen, som är en känslig bransch?

Vidare undrar jag om sådana mekanismer, om de finns i dagsläget, är tillfredsställande, så att vi kan vara säkra på att den här situationen inte uppstår igen.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

frågestund

Anf. 91 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! I den mån det här företaget ägnar sig åt export av vapen finns det redan i dag rigorösa regler för registrering av företaget. Det handlar också om tillsyn, diskussioner om marknadsplaner och annat. Såvitt jag vet finns det där alla möjligheter som behövs för att se till att det fungerar väl. Om det inte gör det, är jag beredd att föreslå skärpningar.

När det däremot gäller inrikes handel med vapen får jag, tyvärr, rekommendera er att fråga justitieministern om det. Jag är, tyvärr, inte särskilt välorienterad om det.

Anf. 92 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Frågan gäller alltså inte bara vilka regler som gäller utan också, och framför allt, vilka mekanismer som finns i branschen och vilken attityden är till vapenhandel. Jag tror att det faller under statsrådets område.

Det gäller alltså hur man skall förhindra att i dag svartlistade personer med väldigt konstiga politiska åsikter kan ge sig in i en så känslig bransch.

Anf. 93 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! I den mån dessa handelsföretag vill handla med utlandet kan jag vara helt överens med frågeställaren om att den granskningen skall vara mycket noggrann när det gäller de handlandesandel och seriosa avsikter på olika sätt.

Inrikes handel med vapen vet jag, tyvärr, ingenting om.

Assistansersättning

Anf. 94 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till socialministern. Den 23 maj i år beslutade riksdagen om vissa besparingar inom den statliga assistansersättningen. Besparingarna skulle uppnås i huvudsak genom en tydligare gränsdragning mellan det kommunala och det statliga huvudmannaskapet och genom att i lagstiftningen förtydliga detta så att det blir en mera enhetlig bedömning över landet.

Under de senaste veckorna har jag fått flera brev och telefonsamtal från brukare och intresseorganisationer som berättar om hur de nu upplever situationen. Deras berättelse är sådan att jag inte riktigt känner igen vare sig regeringens förslag eller riksdagens beslut.

Ett exempel är att en funktionshindrad har fått antalet assistanstimmar som vederbörande är i behov av minskat från 230 till 18,5 timmar. Med anledning av detta vill jag fråga socialministern vilka åtgärder hon vill vidta för att assistansersättningen inte skall utarmas och för att de svårast funktionshindrade inte skall tvingas tillbaka till isolering och ett fattigare liv socialt sett.

Anf. 95 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Det här är en mycket viktig fråga. Det är inte bara Hans Karlsson som har fått brev och telefonsamtal eller synpunkter på detta. Naturligtvis får också vi på Socialdepartementet det.

Det är självklart så att utgångspunkten och det som gäller här är riksdagens beslut, och det skall följas. Vi har naturligtvis haft kontakt med Riksförsäkringsverket. Vi diskuterar med dem hur man följer upp det här på ett bra sätt och om hanteringen av dessa ärenden sker i enlighet med riksdagens beslut.

Socialstyrelsen gör gemensamt med Riksförsäkringsverket och Kommunförbundet en särskild studie av de här omprövningsfallen. Man följer alltså mycket noga upp dessa och ser hur de behandlas. Vad man så här långt vet är att antalet personer med assistans fortsätter att öka, om än försiktigt. Också det genomsnittliga antalet assistanstimmar per person ökar.

En sak vill jag mycket klart och tydligt understryka. Det gäller bemötandet. Utgångspunkten här måste vara att man visar respekt för människors integritet och självbestämmande. Det budskapet vill jag skall nå ut till alla som hanterar de här frågorna.

Anf. 96 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Det är ett utmärkt svar jag här fått. Jag vill bara ställa en kompletterande fråga: Hur snart kan den här utvärderingen vara klar?

Anf. 97 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tog med mig ett papper om detta, eftersom jag väntade just en sådan fråga. Socialstyrelsen skall under april månad avrapportera studien till oss på Socialdepartementet. Men självklart kommer vi att följa de här frågorna och under hand ha kontakter med alla inblandade parter, om det behövs, för att se till att detta sker på det sätt som vi önskar.

Anf. 98 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Som socialministern markerat tycker också jag att det här är en oerhört viktig fråga. Jag vill bara höra hur socialministern ser på just samverkan mellan socialförsäkringen och kommunerna i den här frågan. Det sägs väldigt tydligt i betänkandet, och det ges också exempel på, hur man kan gå till väga för att samverka så att den enskilda familjen eller den enskilda människan inte drabbas. Hur ser socialministern på det?

Anf. 99 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Återigen: Det är riksdagsbeslutet som skall tjäna som vägledning för hur man skall hantera de här frågorna i fortsättningen. Vad jag kan göra är att jag alltid när jag träffar representanter för t.ex. Riksförsäkringsverket frågar hur man hanterar detta och vad som händer ute på fältet. Vi har också bett att få ett antal fallstudier från några olika försäkringskassor. Frågan är hur man nu hanterar detta. Jag har hört att man utarbetar riktlinjer också internt som skall gå ut till försäkringskassans personal.

Självklart utgår också beslutsfattare från att man nu samverkar. Det är ju på det sättet man både kan spara resurser och få ett bättre resultat. Framför allt gäller det bemötandet, som inte nog kan understrykas.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

frågestund

Sysselsättningspolitiken

Anf. 100 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Jag skulle vilja återvända till det som togs upp i inledningen av denna frågestund, nämligen kampen mot arbetslösheten.

Den första diskussionen gav ett intryck av att det är bidrag från staten till kommunerna som skapar fler riktiga arbeten, vilket är, skulle jag vilja säga, alldeles upp i tok. Om det var så att staten plötsligt hade pengar över, hade man möjligen kunnat överväga att göra någonting för att främja tillväxten i företagen.

Jag var i går i Göteborg och åhörde – detta som ett annat exempel på regeringens upp-i-tok-åtgärder – arbetsmarknadsministern. Hon tyckte att det var bra att man nu demonstrerade *mot* regeringens a-kassepolitik.

Jag funderade på om jag skulle ställa frågan till statsministern om han tycker att detta är ett efterföljansvärt exempel för statsråd, och i så fall vilket av regeringens områden som nästa demonstration lämpligen borde riktas mot. Men jag väljer att i stället fråga finansministern, eftersom både den linje som diskuterades nyss, nämligen att överföra pengar till kommunerna för att växa i företagen, och demonstrationen mot regeringens a-kassepolitik rimligen ändrar de spelregler som många företag har trots att Sveriges finansminister numera följde.

Min fråga är: Påverkar enligt finansministerns mening inte denna typ av hoppjerkepolitik tilltron till den ekonomiska politik han själv närmast är ansvarig för?

Anf. 101 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Vad vi nu är i färd med att föreslå är inte att utanordna nya bidrag till kommuner och landsting, utan det handlar om att fastställa ett mera realistiskt underlag för deras inkomstutveckling. I praktiken innebär det att vi säkerställer ett antal tusen jobb i kommuner och landsting, i skolan, vården och omsorgen. Det är riktiga jobb, produktiva och värdefulla jobb. Jag måste säga att jag känner stolthet över att vi kan medverka till den utvecklingen.

Anf. 102 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Jag inser mycket väl att det är riktiga arbeten, men jag ber att få påminna finansministern om att regeringen, såvitt vi har förstått, sagt att tillväxten av de nya arbetena skall komma i företagen. Jag gav två exempel på hur man nu uppenbarligen sätter sin tilltro till kommunerna i stället för till företagen. Varför övervägdes det inte att sänka skatten för företagen om det fanns pengar över för att skapa jobb där? Vilka konsekvenser får det om ett enskilt statsråd i regeringen anser att det ligger inom ramen för hennes ämbetsutövning att uttala tacksamhet över att demonstrationer riktas mot den av regering och riksdag fastställda a-kassepolitiken?

Mot bakgrund av dessa iakttagelser frågar jag: Måtte inte detta ändå påverka tilltron till regeringens ambitioner att se till att det är i företagen som jobben skall skapas? Det var frågan, inte huruvida finansministern känner stolthet över skolan.

Anf. 103 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Om Per Unckel kom till korta i debatten med Margareta Winberg kan jag förstå det. Men jag tycker att Per Unckel skall slutföra replikskiftet med Margareta Winberg och inte med mig i hennes frånvaro.

Jag har framför mig en rykande färsk depesch om hur man ser på affärsklimatet i olika länder i Europa. Det är 722 företagschefer som har utfrågats av de amerikanska handelskamrarna. Man anser att Sverige tillsammans med Schweiz, Irland och Holland erbjuder det mest fördelaktiga affärsklimatet i Europa. Både politiska och ekonomiska faktorer får högt betyg i Sverige. Samma sak gäller livskvalitet, sjukvård – det är inte oviktigt att vi kan rädda ett antal tusen jobb i sjukvården, Per Unckel – infrastruktur och arbetsförhållanden. Det är nästan så att jag rodnar när jag läser nästa mening: Sverige får också högt betyg när det gäller regeringens attityd till företagen.

Slutligen vill jag säga att företagsklimatet kan vi förbättra genom att hålla ordning på statsfinanserna, ta ned inflationen och sänka räntorna. Det är en stor skillnad jämfört med situationen under den period Per Unckel satt i regeringsställning.

Frågestunden var härmed avslutad.

7 § Anförande med anledning av FN-dagen

Anf. 104 TALMANNEN:

Ärade ledamöter!

Vi firar i dag FN-dagen – till åminnelse av FN-stadgans ikraftträdande den 24 oktober 1945.

Denna gång – 51 år senare – är det självfallet med alldeles speciell glädje och stolthet vi i Sverige och i riksdagen högtidlighåller denna dag. Vi har ännu en gång anförtratts ansvaret att som medlem av säkerhetsrådet delta i ledningen av Förenta nationernas arbete.

Detta har blivit möjligt genom målmedvetna ansträngningar av många, men självklart i första hand därför att Sverige har ett stort förtroende bland FN:s 185 medlemsländer. Vi står som nation för fred, frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Det är nu vårt ansvar att motsvara det förtroende vi fått, genom att hävda dessa värden inom världssamfundets arbete.

I dag – endast några dygn efter omröstningen i generalförsamlingen och när välgångsönskningarna och gratulationerna tonat bort – vet vi att det verkliga arbetet börjar.

Vi vet att behovet av ett starkt FN aldrig varit större än i dag.

Sverige kan nu aktivt medverka till att FN inför nästa årtusende omformas, från en organisation för akut krishantering, till ett instrument för globalt samarbete för konfliktförebyggande och varaktig fred.

Vi vet också, att behovet av ett reformerat FN är mer påkallat än någonsin.

Sverige har nu möjlighet att kraftfullt verka för att de förslag till reformering av FN-systemet som finns framlagda, bl a av Carlsson-Ramphal-kommissionen, genomförs.

Sverige kan nu också medverka till att överenskommelser, åtaganden, kunskaper och erfarenheter från FN:s toppmöten under senare år, från Rio, Wien, Kairo, Köpenhamn, Peking och Istanbul, omsätts från teori till praktisk handling.

Sveriges röst i världen har alla möjligheter att bli stark – inte minst på grund av det svenska FN-arbetets breda parlamentariska förankring. Sverige tillhör det tjugotal länder som har parlamentarisk representation under FN-sessionerna. Detta är en tillgång och en styrka gentemot vår omvärld, då det visar på enighet och uppslutning. Det gör därmed vår röst än starkare. Det är i parlamenten regeringarna skall försäkra sig om stöd för sina ställningstaganden, det är i parlamenten överenskommelser skall ratificeras. Det är ett mycket viktigt uttryck för nödvändigheten av att förankra globalt samarbete hos folkflertalet. Det ger insyn, möjlighet till delaktighet och därmed verkligt folkstyre. Endast så kan verkliga reformer och varaktiga förändringar uppnås också i internationella sammanhang.

Sveriges riksdag högtidlighåller i dag FN-dagen. Vi gör det genom att manifesterar vår enighet inför den uppgift som ligger framför oss – att arbeta för fred, frihet, mänskliga rättigheter, för en socialt och ekonomiskt varaktig utveckling.

Prot. 1996/97:18

24 oktober

FN-dagen

8 § Information från regeringen om Sveriges plats i FN:s säkerhetsråd

*Information
från regeringen*

Anf. 105 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är med stor glädje som jag just i dag, på FN-dagen, kan informera riksdagen om invalet till FN:s säkerhetsråd och om hur regeringen ser på vår kommande uppgift som säkerhetsrådsmedlem.

Omröstningen innebar en kraftfull förtroendeförklaring för Sverige och för svensk utrikes- och FN-politik. Till det här har också många av riksdagens ledamöter från alla partier bidragit, och för detta vill jag framföra mitt tack.

Vi visste att Sverige hade ett starkt stöd, men vi blev ändå överraskade över den breda marginal med vilken vi blev invalda. Alla de tre länder som kandiderade hade ju målmedvetet arbetat för att få stöd för sina kandidaturer.

Det kalla krigets slut har i grunden förändrat förutsättningarna för säkerhetsrådets arbete. Säkerhetsrådet har nu fått möjlighet att spela den roll som det tilldelades i FN-stadgan.

Som medlem av säkerhetsrådet kommer vi att få ta ställning till alla frågor på rådets ärendelista. Det gäller konflikter i det europeiska området, framför allt i det f.d. Jugoslavien och det f.d. Sovjetunionen. Det gäller det alltmer oroande läget i Mellanöstern, Irak och det fortsatta kriget i Afghanistan. Det gäller förödande inbördeskrig i ett antal afri-

kanska länder, däribland Rwanda liksom den oroande situationen i Zaire och Burundi. Det gäller svårigheterna för fredsprocessen i Angola. Listan kan naturligtvis göras betydligt längre, och nya frågor kommer uppenbarligen att tillkomma också under de kommande åren.

Sverige kommer att aktivt och konstruktivt delta i säkerhetsrådets behandling av alla dessa frågor. Vi skall vägledas av ett program som bl.a. skall omfatta följande punkter:

- FN:s och världssamfundets förmåga att förebygga väpnade konflikter – såväl mellan som inom stater – måste stärkas.
- FN måste ingripa tidigare när konflikter bryter ut.
- FN:s fredsbevarande operationer måste bli effektivare. Tillräckliga resurser måste stå till förfogande för ett genomförande av de uppgifter som läggs fast.
- Militära aktioner kan inte ensamma skapa fred. FN-systemets politiska, militära, humanitära, polisiära och andra insatser måste samverka och deras samlade kapacitet måste utnyttjas.
- Sanktionsinstrumentet behöver göras mer målinriktat och därmed effektivare och förenat med mindre negativa humanitära konsekvenser.
- Samarbetet mellan FN och de regionala organisationerna behöver byggas ut.
- Internationell säkerhet är odelbar. Vi vill inte se världen uppdelad i intressesfärer, och vi vill inte se någon världsdel marginaliserad.
- Folkrätten måste respekteras och stärkas.
- Mänskliga rättigheter och humanitära frågor – individens säkerhet i vid mening – måste väga tungt i säkerhetsrådets överväganden.
- Öppenhet och bredast möjliga konsultationer måste prägla säkerhetsrådets arbete. Ett bredare deltagande i beslutsprocessen för fredsbevarande operationer måste eftersträvas. Detta är viktigt också för att stärka staternas förtroende för rådet, och därmed respekten för dess beslut.

Det breda säkerhetsbegreppet, som innefattar långsiktiga globala hot bl.a. mot miljön, måste dessutom beaktas i arbetet i FN-systemet i dess helhet.

Det är viktigt att vi till rådet bär med oss inte bara våra svenska erfarenheter och vårt långvariga FN-engagemang, utan också klara idéer om hur vi vill att säkerhetsrådet skall utvecklas.

Jag är övertygad om att Sverige fått medlemsstaternas förtroende därför att de förväntar sig att vi skall föra en resultatinriktad och konstruktiv politik i säkerhetsrådet. Vi har idéer och visioner, men vi är också beredda på att vi ibland kommer att behöva vara pragmatiska i syfte att förverkliga våra visioner. Vi kommer, liksom andra rådsmedlemmar, att i många frågor få nöja oss med kompromisslösningar. Just därför är det viktigt att vi först har lagt fast våra egna målsättningar.

Arbetet i säkerhetsrådet kommer att bli en av de viktigaste uppgifterna för svensk utrikespolitik under de kommande åren.

Valet, liksom de många samtal som vi dessförinnan har fört med andra länder, har på ett tydligt sätt illustrerat EU:s betydelse och anseende världen över. EU spelar en ledande roll i FN och i arbetet för att

reformera organisationen. Någon egentlig EU-samordning förekommer dock inte i säkerhetsrådsfrågor, däremot ett informations- och åsiktsutbyte mellan medlemmarna. Sverige ser naturligtvis fram emot ett nära och givande samråd med Portugal, som ju också invaldes samtidigt som Sverige.

Sverige kommer att vinnlägga sig om att utveckla ett gott samarbete med säkerhetsrådets samtliga medlemsstater. Flera av medlemmarna i rådet har redan visat intresse för sådan samverkan.

Regeringen fäster vikt vid en så stor öppenhet som möjligt i säkerhetsrådets arbete. Detta har vi framfört före valet, och det har väckt starkt gensvar från många länder, bl.a. inom den alliansfria rörelsen. Omröstningsresultatet innebär att representationen för de alliansfria länderna i säkerhetsrådet kommer att minska. Detta gör det särskilt angeläget att utveckla ett gott samarbete med dessa länder.

Det finns inte någon motsättning mellan globalt och regionalt engagemang. Tvärtom kommer vår politik i Europa och i vårt närområde att vara en styrka för Sverige också i säkerhetsrådet.

Fru talman! FN har under senare år försvagats av ekonomisk kris, trögt reformarbete och bristande stöd från medlemsstaterna. Regeringen kommer med kraft att fortsätta arbetet för att FN skall kunna ta sig ur denna kris.

Medlemskapet i säkerhetsrådet är en del av en bredare FN-politik. Vårt engagemang i och för andra delar av FN-systemet kommer inte att minska under den kommande tvåårsperioden. Tvärtom får vi en möjlighet att på ett bättre sätt arbeta för att stärka och reformera FN i dess helhet.

Alla delar av FN-systemet måste engageras i arbetet på att förebygga konflikter. Flera av FN:s fackorgan spelar en viktig roll i arbetet för varaktig fred. Nedrustning, fattigdomsbekämpning, hållbar utveckling och stöd till uppbyggnad av demokrati är centrala uppgifter för FN-systemet. De är också av betydelse för att på sikt undanröja orsaker till konflikter inom och mellan stater.

Vi kommer att aktivt delta i det pågående arbetet i generalförsamlingens samtliga reformarbetsgrupper. Det handlar om FN:s finanser, säkerhetsrådets sammansättning och utvidgning. Det handlar om att leva upp till En dagordning för fred och om En dagordning för utveckling och om stärkande av FN-systemet.

FN:s grundläggande idé är att säkerhet byggs genom att länder samverkar för att undanröja hot mot freden och för att främja ekonomisk och social utveckling. Det är en idé som naturligtvis kommer att vara bärande för arbetet i FN i dess helhet.

Anf. 106 OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för den information som vi har fått inför den nya viktiga positionen inom FN-systemet.

Förenta nationerna blir ju vad dess medlemmar gör organisationen till eller tillåter den att bli. Det senare gäller i hög grad de länder som har vetorätt i säkerhetsrådet. Med Sveriges medlemskap i FN och ledamotskap i säkerhetsrådet följer möjligheter att påverka och möjligheter att ta till vara. Därför har vi anledning att glädjas åt att Sverige har valts in i säkerhetsrådet med bred marginal och i första valomgången. Jag vill rikta

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*Information
från regeringen*

mina oförbehållsamma gratulationer till dem som har varit närmast ansvariga för valkampanjen.

Hur skall då Sverige använda sin nyvunna position?

För det första: Fredsfrågan är självfallet prioritet nummer ett, vilket också har framgått av utrikesministerns information. Det förebyggande arbetet måste förstärkas diplomatiskt, ekonomiskt och genom fredsbevarande militära aktioner samt naturligtvis mycket, mycket mer.

För det andra: Miljöhoten är lika viktiga som fredshoten, i vart fall när de blir akuta. Det handlar till sist om överlevnad. Hoten är ofta globala. Miljöfrågorna måste därför lyftas till högsta nivå i FN-systemet, dvs. till säkerhetsrådsnivån. Därför har vi från Centerpartiets sida föreslagit ett miljöns säkerhetsråd. Det skulle innebära att man avlastade det nuvarande säkerhetsrådet en del av dess ärenden. Det ser vi som den långsiktiga nödvändiga ambitionsnivån. Världshavens problem, luften och vattnen kräver global samverkan liksom många olyckor och katastrofer samt de miljöberoende svältkatastrofer som ständigt avlöser varandra. En hållbar utveckling måste vara målet.

Ingen annan organisation kan ersätta FN. Men många andra organisations arbete kan underlättas genom ett starkt FN. Det gäller t.ex., som vi har hört, på den regionala nivån – OSSE och ECE med basen främst i Europa.

Låt mig betona en sak som är viktig för Sveriges egen del som land. För Sverige som initiativland, om jag får kalla det så, i Östersjösamarbetet som blivande ordförandeland i Barentsrådet, som aktiv medlem i OSSE, i EU och i Nordiska rådet gäller det nu att utnyttja FN-positionens synergi- och samordningseffekter. Detta går att göra på många olika sätt.

Till sist finns det anledning att understryka det som utrikesministern också berörde, nämligen vikten av att säga det självklara till andra FN-medlemmar: Även i FN måste alla medlemmar göra rätt för sig – stora som små. Det är också budskapet, dagen till ära, från FN-förbundens världsfederation, där man manar inte minst stormakten USA att sköta sina inleveranser av pengar till FN-systemet.

Centerpartiet välkomnar självfallet nära kontakter mellan regeringen och de politiska partierna inför viktiga ställningstaganden i FN, men även i den viktiga samordningsfunktion som FN-arbetet kan utgöra när det gäller internationellt arbete också i andra organisationer.

Anf. 107 GÖRAN LENNMARKER (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för redogörelsen och vill framföra en gratulation för det lyckosamma arbetet för att Sverige skulle få en plats i säkerhetsrådet. Jag måste erkänna att jag själv delvis har bidragit till en röst. Det gäller säkert många här i kammaren och på många andra håll i Sverige också. Som talmannen sade är det fler än enbart Utrikesförvaltningen som har bidragit till detta.

Att vara med i säkerhetsrådet är inte bara en framgång utan faktiskt också en skyldighet. Det är en skyldighet för ett västeuropeiskt land att vara med i säkerhetsrådet ungefär vart tjugonde år. Vi har med i säkerhetsrådet för 40 år sedan, för 20 år sedan och vi är med nu. Kanske kommer vi att vara med om 20 år igen. Vi tillhör faktiskt en privilegierad grupp inom FN. Det är 18 västeuropeiska och andra länder som tillsammans disponerar två platser. Det gör det möjligt för denna lilla grupe-

ring att få en relativt regelbunden närvaro i säkerhetsrådet. Jag har studerat detta och upptäckte då att Sverige snarast har varit litet underrepresenterat genom åren. Vi har varit med två gånger tidigare. Australien har redan varit med fyra gånger. Det kanske var därför som de inte kom med nu. Portugal har dock bara varit med en gång. Norge och Danmark har redan varit med tre gånger. De har naturligtvis ett försteg genom att de är FN:s grundnationer, vilket Sverige inte är.

När det gäller uppgiften framöver har utrikesministern utförligt redogjort för principer och riktlinjer för Sveriges agerande. Jag tänkte något skärpa detta, därför att jag tror att det är en ganska tuff uppgift att agera i säkerhetsrådet. Det är inte precis de mest obetydliga länderna som är med. Det gäller att kunna ha ett inflytande, framför allt bland de fem permanenta mycket inflytelserika länderna som har suttit i säkerhetsrådet i 50 års tid. Kina har dock bytt företrädare. Detta ställer utomordentligt stora krav på både regeringen och utrikesförvaltningen för att nå fram i säkerhetsrådet. Man måste prioritera mycket hårt för att över huvud taget kunna göra ett märkbart intryck i säkerhetsrådet.

Det är en sak som vi har upplevt mycket tydligt under de senaste åren. Det gäller f.d. Jugoslavien och våra bekymmer under Unprofortiden med FN:s bristfälliga mekanismer för att leda och hantera de fredsbevarande styrkorna. Det är mycket viktigt att FN får en trovärdig kapacitet att hantera de fredsbevarande styrkorna, om de uppgår till litet större volymer. Har man inte det, riskeras ju hela operationen. Det finns verkligen skäl för en stark uppräckning när det gäller de inre linjerna. Sverige skall i detta specifika avseende se till att säkerhetsrådet har de inre mekanismerna för att kunna hantera fredsbevarande operationer.

Den andra punkten gäller vikten av att vara tidigt ute. Det bästa beslut som kanske någonsin har fattats fattades 1992, då Sverige tillsammans med andra länder beslöt att gå in med en förebyggande operation i Makedonien. Den var så framgångsrik att få visste om den. Den gav inga tidningsrubriker. Den kom nämligen in på ett stadium då man kunde förebygga spänningar. Det hade kunnat gå mycket illa om den bosniska konflikten hade spridits söderut.

Jag tror att det är viktigt att hålla lärdomen i minne från just Makedonienoperationen. Det gäller att finnas på plats tidigt och se till att man har en uthållig närvaro. Det gäller för övrigt att behålla Makedoniennärvaron, så att man inte drar sig ur därför att det ser bra ut. I så fall kan det gå illa.

Utrikesministern var inne på den tredje punkten, som vi känner väl från tidningarnas analyser. Det gäller den konflikt som pågår och som riskerar att bli mycket besvärlig i det område som på EU-språk kallas de stora sjöarna – Centralafrika, Rwanda, Burundi och östra Zaire. Här kan det förestå ett folkmord i mycket stor skala. Därför är det mycket akut att finna vägar för att förebygga detta, vilket inte är så alldeles enkelt. Inom EU har man länge försökt att finna sådana vägar, men det är inte så lätt att finna mekanismerna. Det är inte pengarna som fattas eller viljan som brister. Det svåra är att se hur man skall kunna förhindra den här typen av etniska spänningar. Det låter sig inte lösas med några kända förslag eller genom att man satsar ett visst antal dollar. Det är betydligt svårare än så. En uppgift som är akut viktig för världssamfundet är att förebygga ett nytt Rwanda inom den närmaste tiden.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*information
från regeringen*

Prot. 1996/97:18
24 oktober

Med detta ber jag att få önska utrikesministern och Utrikesförvaltningen lycka till i det svåra och tuffa arbetet att nu förvalta posten i säkerhetsrådet så att man också får inflytande i detta FN:s viktigaste organ.

Fru talman! Vårt land är ju känt som en mycket gammal och stark demokrati. Vi är också kända för att vi är bra på jämställdhet. Så sent som vid kvinnokonferensen i Peking fick vi ett pris för att vi var bäst på jämställdhet inom FN-organisationen. Detta ger oss ett fantastiskt bra läge och är en bra förutsättning för att inom FN-organisationen arbeta för att förbättra jämställdheten i hela världen.

Vi vet att de största hoten mot vår jords överlevnad är miljöhoten och befolkningsexplosionen. För att hindra befolkningsexplosionen måste vi – förutom att vi hela tiden måste ha jämställdhetsperspektivet i allt vårt arbete – satsa specifikt på kvinnor.

Förutom att jag vill önska utrikesministern och regeringen lycka till i arbetet inom FN:s säkerhetsråd vill jag fråga: Finns det en särskild strategi, en särskild plan för att arbeta med jämställdhetsfrågorna också inom FN:s säkerhetsråd? Jag tänker dels på detta område i allmänhet, men också specifikt på fördelningen av poster och platser. Det finns väldigt få kvinnor i ledande befattningar inom FN:s organisation.

Fru talman! Jag vill också passa på att uttrycka min glädje över det lyckade resultatet. Jag hade det tvivelaktiga nöjet att vara med för fyra år sedan, när vi förlorade en plats med några få röster. Det kändes inte så bra. Därför var glädjen desto större den här gången. Jag vill också passa på och tacka utrikesministern för det arbete hon lagt ned. Jag har av rapporter jag har fått förstått att det har varit ett hårt arbete. Jag vet inte om uppgiften är riktig, men det påstås i korridorerna att utrikesministern har träffat inte mindre än 66 andra utrikesministrar för att göra sitt för denna kampanj. Jag vill också passa på att sända ett tack till dem som har medverkat till detta på olika nivåer inom utrikesministrarnas stab.

Utrikesministern säger här i dag att det kalla krigets slut i grunden förändrat förutsättningarna för säkerhetsrådets arbete. Säkerhetsrådet har nu fått möjlighet att spela den roll den tilldelades i FN-stadgan. Det är riktigt, det har blivit en ny situation. Ändå visar verkligheten på något annat. FN är i dag försvagat på något sätt. FN brottas med stora ekonomiska och organisatoriska svårigheter och uppträder ofta handlingsförlammat. Vi har t.ex. i dag i kammaren diskuterat Västsaharafrågan. Det är ju en långdragen historia, och FN har inte lyckats vara med och lösa problemet.

Ofta får man en fråga av folk som har sett på TV, läst i tidningar eller hört på radio om saker som händer ute i världen: Varför gör inte FN något? Den fråga jag ofta får är alltså: Varför gör inte FN något? Då måste vi komma i håg att FN inte är något annat än vad dess medlemmar gör det till. FN är inte starkare än sin svagaste länk.

Det är där jag tycker att Sverige kommer in i bilden på ett alldeles speciellt sätt. Jag har förstått att den kampanj som bedrivits mycket har gått på temat att Sverige vill vara med och förändra FN. Det har varit ett populärt budskap, och det är ett bra budskap. Många känner att det är precis vad som behövs. Det finns ju idéer. Det finns idéer att ösa från, Carlsson-Ramphal-rapporten har nämnts här. Den är full av goda idéer. Man behöver inte gå så långt som P-G Gyllenhammar gjorde i en artikel. Han trodde att man måste riva ned hela FN för att bygga upp det på nytt.

Jag tror inte att det är den rätta vägen att gå, men det betyder inte att man inte måste ta krafttag för att få FN effektivt igen.

Ett förslag från Carlsson-Ramphal-rapporten gäller att sättet att utse av FN:s generalsekreterare radikalt måste förbättras. Det finns ett förslag som går ut på att FN:s generalsekreterare inte skall ställa upp för omval. Det skulle kanske ge honom ett annat sätt att agera om han inte behövde fundera på sitt omval, det skulle ge honom en friare ställning. Han skulle enligt förslaget utses på sju år.

Jag skulle vilja fråga utrikesministern om hon har någon synpunkt på detta. Jag tror att det är en bra idé. Jag tror också att det kanske skulle lösa den knut som finns i och med att USA har sagt att de inte ställer upp på den nuvarande generalsekreteraren Boutros Boutros Ghali omval utan då drar sig tillbaka. Vi sitter i ett slags rävsax. Det skulle kunna innebära en öppning om man gick in för en ordning med sju år utan omval.

Carlsson-Ramphal-rapporten talar också om att en strategi för att mobilisera bistånd och öka samarbetet mellan regeringar och enskilda organisationer skall antas. Min andra fråga till utrikesministern är: Finns det några idéer om och planer på att öka de enskilda organisationernas engagemang och att ta vara på detta engagemang i FN-arbetet?

Anf. 110 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill också börja med att gratulera utrikesministern till framgången och med att säga att jag delar den glädje som utrikesministern och svenska regeringen känner i dag efter invalet av Sverige i säkerhetsrådet. Jag är väl medveten om det hårda arbete som ligger bakom detta. Det är många UD-tjänstemän och många andra som har arbetat med dessa frågor och sett till att vi har fått den här platsen.

Jag vill dock också understryka att detta långt ifrån bara gäller svenska regeringen och dess anställda. Många i riksdagen har, som Birgitta Dahl var inne på, varit aktiva. Men jag skulle vilja understryka att jag tror att vi har hela svenska folket med oss i det internationella engagemanget, och det är oerhört väsentligt. Det är inte bara den svenska regeringen som har den här uppgiften, utan vi står eniga bakom regeringen.

Jag vill också konstatera att de var nära att vi föll på målnöret. Det uppstod problem och komplikationer in i det sista. Jag tror inte att regeringen riktigt hade betydelsen av dessa komplikationer klar för sig. Jag tänker närmast på vapenexporten till Indonesien, som av fredspristagarna togs upp som ett exempel på att det kanske inte kunde anses vara lämpligt att Sverige ingår i säkerhetsrådet. En av dem föreslog faktiskt att man inte skulle rösta på Sverige. Ett annat exempel är det minskade biståndet. Också det gjorde, tror jag, i några fall att vissa länder kände tveksamhet inför valet av Sverige. Detta grumlar inte på något sätt glädjen över att det ändå gick hem, och att vi fick platsen, men jag menar att regeringen borde ta varningssignalerna om vapenexporten och minskningen av biståndet ad notam.

Fru talman! När det gäller innehållet i den information som utrikesministern lämnade vill jag klargöra att vi från Vänsterpartiets sida står bakom i stort sett alla de prioriteringar som regeringen har gjort. Vi står bakom regeringen i fråga om de viktiga uppgifter som ligger framför oss. Det gäller reformeringen av FN och säkerhetsrådet, exempelvis precise-

ringen av sanktionsinstrumentet. Vi vet att det är oerhört trubbigt. I Iraks fall har det t.ex. drabbat de svagaste grupperna i landet, nämligen barnen. Det är de som blivit mest utsatta och drabbade av sanktionerna.

Jag vill också instämma i de frågor Karl-Göran Biörsmark ställde om Carlsson-Ramphal-rapporten. Hur tänker man följa upp och med kraft hävda vissa av delarna i den? Jag talar bl.a. om Tobinsskatten, valutaskatten och andra sätt att stärka FN:s ekonomi.

Jag vill också följa upp frågan om generalsekreterare. Nu när vi har fått platsen, Lena Hjelm-Wallén, kanske vi kan börja agera för att äntligen få en handlingskraftig kvinna som ny generalsekreterare. Det vore ett stort steg framåt.

Jag skulle vilja ställa ytterligare några konkreta frågor. Jag funderar över det fredsbevarande arbete som beskrivs i informationen från regeringen. Ingbritt Irhammar var inne på hur vi nu skall kunna främja framför allt kvinnorna och kvinnornas situation. Kvinnor och barn är de mest utsatta i krig och konflikter. På vilket sätt kan Sverige nu agera för att se till att fredsbevarande initiativ verkligen kommer kvinnorna till del?

Det gäller även jämställdhetsarbetet inom FN och hur man skall öka andelen kvinnor på ledande poster.

Jag skulle också vilja ställa ett par frågor utifrån några av de konkreta konflikter som nämns i informationen. Det gäller exempelvis Afghanistan där vi vet att just kvinnorna har drabbats värst av alla. Vad gör Sverige i säkerhetsrådet för att ta upp den konflikten och den resolution som diskuteras? Kommer den att bli av? Hur agerar Sverige?

Jag kan nämna andra konflikter, såsom den i Kurdistan där Iran och Irak på var sitt håll har pressat den kurdiska befolkningen och ser ut att kunna fullständigt tillintetgöra möjligheten till fredligt liv i den regionen.

Jag undrar också vilka frågor man på eget initiativ kommer att ta upp. Vissa frågor kommer ju upp av sig själva. Men hur blir det med gamla konflikter som exempelvis Västsahara som nämnts här? Hur är det med Cypern? Hur är det med Östtimor? Kommer Sverige i något av de fallen att aktivt agera för att frågan skall hamna på säkerhetsrådets bord?

När det gäller frågor som handlar om mänskliga rättigheter har vi ju tyvärr en lång rad länder som står högt på listan för övergrepp. Jag tänker på Kina, Turkiet, Colombia. Kommer Sverige att agera i säkerhetsrådet för att något av de länderna får en aktiv och snar behandling för att stärka mänskliga rättigheter?

Anf. 111 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag vill passa på att säga ett ärligt och hjärtligt grattis till utrikesministern och hela UD och de i regeringen och andra som har arbetat med frågorna om Sveriges roll i säkerhetsrådet.

Jag tror att Sveriges plats i säkerhetsrådet kommer att vara bra för Sverige. Jag tror att vi framför allt kommer att få en mer engagerad debatt om viktiga utrikespolitiska globala frågor i Sveriges riksdag och i landet som helhet. Det tror jag är en förutsättning för att vi skall kunna få en bättre nationell utrikespolitik.

Sverige har ju, visar omröstningen i FN, ett gott rykte. Den svenska kampanjen har skickligt utnyttjat det tidigare svenska internationella arbetet för nedrustning och för bättre solidaritet med länderna i tredje världen. Namn som Dag Hammarskjöld, Olof Palme och Inga Thorsson

har ju också aktivt mycket starkt bidragit till att ge Sverige det goda ryktet.

Det har hänt något under 1990-talet som gör att man kan ifrågasätta delar av den bilden. Jag tycker att Sverige och de svenska regeringarna har blivit mer inkrökta och introverta och mindre engagerade i viktiga globala internationella frågor. Det gäller t.ex. flyktingpolitiken, där vi i dag inte alls har samma generösa inställning som tidigare. Det gäller biståndspolitiken, där vi har skurit ned ganska kraftigt. Det gäller miljöfrågorna, där vi inte har ett lika tydligt engagemang som på 1970- och 1980-talen. Det gäller nedrustningen. De senaste tio åren har länderna i Västeuropa och västvärlden rustat ned med ca 50 % medan Sverige ligger kvar på samma nivå som tidigare. Det har hänt något under 1990-talet som gör att man kan ifrågasätta den gamla bilden av Sverige som ett land som arbetar aktivt och engagerat i det internationella utrikespolitiska arbetet.

Min förhoppning är naturligtvis att platsen i FN:s säkerhetsråd kommer att markera ett trendbrott så att Sverige får tillbaka ett starkt internationellt engagemang. Det är en politik som miljöpartiet kommer att stödja mycket starkt och arbeta för här i riksdagen och på andra håll.

Några frågor har ju Sverige redan visat att man tänker arbeta för i FN:s säkerhetsråd. Jag vill bl.a. peka på Viola Furubjelkes tal om att reformera FN samt det arbete som Ingvar Carlsson tidigare gjort på det här området. Jag tror att det kommer att bli viktigt.

Jag tror också att ett starkt svenskt engagemang för förebyggande säkerhetspolitik och att hitta nya instrument för den frågan och för mänskliga rättigheter kommer att bli viktiga.

Till sist hoppas jag att Sveriges riksdag kommer in i det utrikespolitiska arbetet på ett starkt sätt. Jag tror att det är viktigt för Sveriges riksdag att vara med i processen och få ett starkt deltagande från riksdagsledamöter och från riksdagens utskott i det här arbetet.

Anf. 112 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Det övertygande invalet av Sverige i säkerhetsrådet i måndags gjorde mig stolt att vara svensk, stolt att vara socialdemokrat, glad över att vara utrikesutskottets ordförande i Sveriges riksdag och extra glad över att också vara FN-förbundets ordförande.

Det är alldeles otvivelaktigt så att Sveriges ställning som stark FN-nation bärs upp av ett starkt folkligt engagemang och ett starkt engagemang i Sveriges riksdag. När vi nu gratulerar regeringen och utrikesministern till den här segern vill jag samtidigt fråga utrikesministern hur vi på bästa sätt skall ta till vara det här engagemanget. Jag vet att det är tidigt påkommet. Tankarna kanske ännu inte har fullföljts i regeringen. Jag ser en viss parallellitet mellan vårt medlemskap i säkerhetsrådet och vårt medlemskap i EU. När vi blev medlemmar i EU inrättades en särskild EU-nämnd för samråd. Nu är vi medlemmar i säkerhetsrådet under två år. På något sätt bör de viktigare frågorna i säkerhetsrådspolitik förankras i riksdagen och ske i samråd med riksdagens ledamöter. På samma vis behöver svenska folkrörelser få en strukturerad kanal och ett ömsesidigt informationsutbyte med regeringen i FN-frågor.

Jag vill fråga utrikesministern: På vilket sätt kommer Sveriges folk och Sveriges riksdag att bli delaktiga i det svenska säkerhetsrådsmedlem-

skapet? Det är ju trots allt så, med FN-stadgans ord, att det är vi, Förenta nationernas folk, som bär upp FN. Det är inte enbart en regeringsfråga, utan också riksdagens och svenska folkets.

Prot. 1996/97:18
24 oktober

*information
från regeringen*

Anf. 113 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror att den uppslutning som har visats från riksdagens talarstol att vi mycket starkt önskade bli medlemmar av FN:s säkerhetsråd kommer att vara en stor styrka för regeringens arbete i de här frågorna fortsättningsvis.

Jag tror, som många har sagt, att det inte bara gäller riksdagens alla partier utan också svenska folket.

Sverige har ett stort internationellt engagemang. Sverige är ett av de länder som sänt ut många, och relativt sett fler än många andra länder, i fredsbevarande operationer. Vi har en stor aktivitet i allt som har att göra med förebyggande av konflikter. Vi har ett stort bistånd – relativt sett ett av de mest generösa bistånden i världen. Vi har en generös flyktingpolitik. Vi har en restriktiv krigsmaterielexport. Vi står för nedrustning. Sverige är fortfarande känt som ett land som bryr sig om miljön hemma och ute i världen.

Det här skall vi fortsätta att driva. Allt det här har inte med säkerhetsrådet att göra, men det är den bild som vi skall leva upp till. Naturligtvis skall vi också under det här arbetet söka former för samråd med riksdagen vilka kanske får lov vara litet annorlunda än de som vi normalt har för samråd mellan riksdag och regering, men det får vi återkomma till.

Jag hoppas också att svenska folket skall märka att Sverige fr.o.m. den 1 januari sitter i säkerhetsrådet genom att det blir ytterligare debatt och intresse för FN och för hur kriser och konflikter ute i världen skall lösas.

Säkerhetsrådet är ett organ för att lösa kriser och konflikter. Säkerhetsrådet har en unik ställning i FN och i världspolitiken, för det är endast säkerhetsrådet som kan fatta beslut om internationell fred och säkerhet vilka är bindande för världens alla stater. Det är klart att det är detta som är kärnan och det viktigaste.

Det har här av flera talare anförts att FN måste bli bättre på att hantera kriser och konflikter liksom också de fredsbevarande operationerna och även att FN måste agera mycket tidigare. Det är sådant som ligger i vårt program. Vi är helt överens om det. Det pågår inom FN ett arbete avseende förmågan att internt inom FN hantera fredsbevarande operationer. Jag var under generalförsamlingens första vecka med på en konferens speciellt om detta.

Det har här frågats om väldigt många av konflikterna och konflikthärarna i världen. Jag vill betona att vi ännu inte är med i säkerhetsrådet och att jag därför inte skall säga vad säkerhetsrådet specifikt skall göra på de områdena. Det får vi faktiskt återkomma till. Ingen av dessa konflikter är dock okänd för oss, och vi har varit med om att analysera och hantera dem tidigare. Det gäller Rwanda, Burundi och östra Zaire. Alla de här tre länderna har att hantera stora flyktingströmmar, där det behövs mycket av humanitärt stöd men där också FN, EU och OAU är inne för att försöka stödja och hjälpa fram fredliga lösningar.

Vad gäller Afghanistan är det självklart att vi måste rikta en kraftfull uppmaning till parterna att sluta med den väpnade konflikten och i stället

finna lösningar vid förhandlingsbordet. Det är med bestörtning som jag har noterat hur t.ex. talibanerna utsätter kvinnor för en mycket förnedrande behandling.

Frågan om den kurdiska befolkningsgruppen i flera av länderna är ett tema som länge funnits på FN:s säkerhetsråds bord. Här gäller det framför allt att leva upp till de resolutioner som säkerhetsrådet redan har antagit. Det gäller också för Cypern och för östra Timor. Det finns för dessa områden säkerhetsrådsresolutioner som dess värre inte har kunnat sättas i verklighet.

Det är vidare klart att också frågan om mänskliga rättigheter kommer att ligga med i säkerhetsrådets arbete, men det är framför allt frågor som hanteras av FN:s kommission för mänskliga rättigheter, av kommissarien för mänskliga rättigheter, inom barnkonventionens ram osv. Det finns många organ för detta.

Med det vill jag också säga att platsen i säkerhetsrådet inte bara är till för arbete runt säkerhetsrådets bord tillsammans med de andra 14 medlemmarna. Den är också en plattform för att arbeta aktivt med andra FN-frågor, som framför allt generalförsamlingen har ansvar för. Det gäller de frågor som Ingbritt Irhammar tog upp om jämställdhet och miljö och många andra frågor inom det sociala och ekonomiska spektrumet. Här kommer också alla FN:s fackorgan in. Jag kan bara säga att det nyligen har hållits stora FN-konferenser med en mycket genomarbetad agenda för FN. Låt oss hålla oss till den – det tror jag är det allra viktigaste.

Administrativt finns det många frågor att ta tag i. Det gäller generalsekreterarens mandatperiod, sammansättningen av säkerhetsrådet osv. Det gäller också att engagera enskilda organisationer mera än tidigare.

I alla de här frågorna tycker jag att vi har en väldigt god utgångspunkt i rapporten från den arbetsgrupp som Ingvar Carlsson och Sir Shridath Ramphal har varit medordförande för. Vi skall vara stolta över att vi har en tidigare statsminister i Sverige som har drivit de här frågorna så starkt och som nu fortsätter att göra det.

Jag tror alltså inte att vi har brist på uppslag vad gäller hanteringen av de här frågorna, och vi skall ta upp dem i sinom tid när vi har säkerhetsrådsplatsen som plattform också för övrig FN-politik.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelser
1996/97:41 Jämställdhetspolitiken
1996/97:51 Vissa frågor om den kommunala ekonomin

Motion
med anledning av prop. 1996/97:40 Försäljning av aktier i Stadshypotek AB
1996/97:Fi22 av Johan Lönnroth m.fl. (v)

10 § Anmälan om interpellationer

Prot. 1996/97:18
24 oktober

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 24 oktober

1996/97:36 av *Margareta E Nordenvall* (m) till utbildningsministern
Forskningsstiftelserna

1996/97:37 av *Ann-Kristine Johansson* (s) till arbetsmarknadsministern
Arbetsmiljön

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 oktober.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 oktober

1996/97:51 av *Lena Klevenås* (s) till kulturministern
Kulturmiljövården

1996/97:52 av *Ann-Kristine Johansson* (s) till arbetsmarknadsministern
Lönebidragsarbeten

1996/97:53 av *Tanja Linderborg* (v) till utbildningsministern
Kurslitteratur till synskadade

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 oktober.

12 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att följande skriftliga svar på fråga inkommit

den 24 oktober

1996/97:46 av *Carina Hägg* (s) till finansministern
Facklig värdepappersfond

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 oktober.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till kl. 12.06,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.33 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Parentation	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
1 § Val till Nordiska rådets svenska delegation	2
2 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet	3
3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats	
den 23 oktober	3
SfU3 underhållsstöd till barn till särlevande föräldrar	3
SfU4 Försäkringsskydd vid sjukdom, m.m.	5
JoU3 Ändring i fiskelagen (1993:787)	7
JoU4 Miljöklassning av alkylatbensin	7
Meddelande om samlad votering	8
4 § Europa-Medelhavsavtalet mellan EU och Marocko	8
Utrikesutskottets betänkande 1996/97:UU3	8
Anf. 2 HELENA NILSSON (c)	8
Anf. 3 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	9
Anf. 4 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	10
Anf. 5 TUVE SKÅNBERG (kd)	11
Anf. 6 EVA ZETTERBERG (v)	11
Anf. 7 VIOLA FURUBJELKE (s)	11
Anf. 8 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	13
Anf. 9 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	13
Anf. 10 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	14
Anf. 11 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	14
Anf. 12 HELENA NILSSON (c) replik	15
Anf. 13 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	15
Anf. 14 HELENA NILSSON (c) replik	15
Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	16
Anf. 16 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	16
Anf. 17 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	16
Anf. 18 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	17
Anf. 19 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	17
Anf. 20 TUVE SKÅNBERG (kd) replik	18
Anf. 21 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	18
Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (kd) replik	18
Anf. 23 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	18
Anf. 24 GÖRAN LENNMARKER (m)	19
Anf. 25 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	20
Anf. 26 GÖRAN LENNMARKER (m)	21
Anf. 27 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	21
Anf. 28 GÖRAN LENNMARKER (m)	21
Anf. 29 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	22
Anf. 30 GÖRAN LENNMARKER (m)	22
Anf. 31 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	22
(Beslut fattades efter 5 §.)	22
5 § Förbud mot användning av synförstörande laservapen	22

Utrikesutskottets betänkande 1996/97:UU4	22
Beslut	22
UU3 Europa-Medelhavsavtalet mellan EU och Marocko	22
UU4 Förbud mot användning av synförsörjande laservapen	23
Ajournering	23
Återupptagna förhandlingar	23
6 § Frågestund	23
Anf. 32 TALMANNEN	23
<i>Sysselsättningspolitiken</i>	<i>23</i>
Anf. 33 LARS TOBISSON (m)	23
Anf. 34 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	23
Anf. 35 LARS TOBISSON (m)	24
Anf. 36 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	24
Anf. 37 LARS TOBISSON (m)	25
Anf. 38 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	25
Anf. 39 LENNART HEDQUIST (m)	25
Anf. 40 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	26
Anf. 41 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	26
Anf. 42 LENNART HEDQUIST (m)	26
Anf. 43 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	26
Anf. 44 LARS BÄCKSTRÖM (v)	26
Anf. 45 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	27
Anf. 46 LARS BÄCKSTRÖM (v)	27
Anf. 47 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	27
Anf. 48 MATS ODELL (kd)	28
Anf. 49 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	28
Anf. 50 MATS ODELL (kd)	28
Anf. 51 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	28
Anf. 52 MATS ODELL (kd)	28
Anf. 53 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	29
Anf. 54 PETER ERIKSSON (mp)	29
Anf. 55 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	29
Anf. 56 PETER ERIKSSON (mp)	29
Anf. 57 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	30
<i>Vapenexporten till Indonesien</i>	<i>30</i>
Anf. 58 BIRGER SCHLAUG (mp)	30
Anf. 59 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	30
Anf. 60 BIRGER SCHLAUG (mp)	31
Anf. 61 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	31
Anf. 62 BIRGER SCHLAUG (mp)	31
Anf. 63 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	31
<i>Köerna i sjukvården</i>	<i>32</i>
Anf. 64 GÖTE JONSSON (m)	32
Anf. 65 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	32
Anf. 66 GÖTE JONSSON (m)	32
Anf. 67 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	33
Anf. 68 GÖTE JONSSON (m)	33
Anf. 69 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	33

Anf. 70	CHATRINE PÅLSSON (kd)	33
Anf. 71	Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	34
Anf. 72	CHATRINE PÅLSSON (kd)	34
Anf. 73	Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	34
Anf. 74	STIG SANDSTRÖM (v)	35
Anf. 75	Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	35
<i>Dödsstraffet</i>		35
Anf. 76	RIGMOR AHLSTEDT (c)	35
Anf. 77	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35
Anf. 78	RIGMOR AHLSTEDT (c)	36
<i>Bostadsbidrag</i>		36
Anf. 79	ANDERS YGEMAN (s)	36
Anf. 80	Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	36
<i>Moms på körkortsutbildningen</i>		36
Anf. 81	KARIN PILSÄTER (fp)	36
Anf. 82	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	36
Anf. 83	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	37
Anf. 84	KARIN PILSÄTER (fp)	37
Anf. 85	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	37
<i>Invandrarutredningens förslag</i>		37
Anf. 86	MARIANNE ANDERSSON (c)	37
Anf. 87	Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	37
Anf. 88	MARIANNE ANDERSSON (c)	38
Anf. 89	Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	38
<i>Vapenhandel</i>		38
Anf. 90	ELISA ABASCAL REYES (mp)	38
Anf. 91	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	39
Anf. 92	ELISA ABASCAL REYES (mp)	39
Anf. 93	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	39
<i>Assistansersättning</i>		39
Anf. 94	HANS KARLSSON (s)	39
Anf. 95	Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	40
Anf. 96	HANS KARLSSON (s)	40
Anf. 97	Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	40
Anf. 98	SONJA FRANSSON (s)	40
Anf. 99	Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	40
<i>Sysselsättningspolitiken</i>		41
Anf. 100	PER UNCKEL (m)	41
Anf. 101	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	41
Anf. 102	PER UNCKEL (m)	41
Anf. 103	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	42
7 § Anförande med anledning av FN-dagen		42
Anf. 104	TALMANNEN	42
8 § Information från regeringen om Sveriges plats i FNs säkerhetsråd		43
Anf. 105	Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	43
Anf. 106	OLOF JOHANSSON (c)	45
Anf. 107	GÖRAN LENNMARKER (m)	46

Anf. 108	INGBRITT IRHAMMAR (c)	49
Anf. 109	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)	49
Anf. 110	EVA ZETTERBERG (v)	50
Anf. 111	PETER ERIKSSON (mp)	51
Anf. 112	VIOLA FURUBJELKE (s)	52
Anf. 113	Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	53
9 §	Bordläggning	54
10 §	Anmälan om interpellationer	55
11 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	55
12 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	55
13 §	Kammaren åtskildes kl. 15.57.	56

Gotab, Stockholm 1996